

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

Спортивна журналістика

Навчально-методичний посібник

Володимир Тарасюк

Ужгород-2022

УДК 070446(075.8): 796.072.3

Т 19

Спортивна журналістика: навчально-методичний посібник. Ужгород: ПП «ІНВАЗОР», 2022р., 76 стр.

Рецензенти:

Житарюк М. Г., завідувач кафедри зарубіжної преси та інформації Львівського національного університету, доктор наук із соціальних комунікацій, професор.

Маріонда І. І., завідувач кафедри фізичного виховання Ужгородського національного університету, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 8 від «6» жовтня 2022 р.

Навчально-методичний посібник адресується здобувачам журналістського фаху, котрі прагнуть опанувати навчальну дисципліну «Спортивна журналістика». У виданні роозглянуто теоретико-практичні аспекти одного з найважливіших напрямків сучасної практичної журналістики.

ISBN 978-966-82-69-80-6

© Володимир Тарасюк

© Юрій Тарасюк

© Видавництво «Карпатська вежа»

ЗМІСТ

Вступна частина.....	5
Тематичний компас.....	9
Література до курсу.....	25
Інформаційні ресурси.....	31
Критерії оцінювання.....	33
Орієнтовна тематика студентських наукових робіт.....	35
Окремі легенди світового спорту з різних його видів.....	37
Короткий словник розповсюджених у медіа спортивних термінів.....	39
Види спорту та окремі види змагань, поширені у світі.....	45
Для нотаток.....	74

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Навчальна дисципліна **«Спортивна журналістика»** – один із курсів, які на відділенні журналістики ДВНЗ «УжНУ» пропонують здобувачам фаху з огляду на те, яке місце в суспільстві посідає фізкультурно-спортивна галузь та на брак підготовки спортивних журналістів у системі вітчизняної вишівської школи.

Програму курсу підготовлено з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду викладання подібних дисциплін, споріднених тем з інших курсів та майже тридцятирічного практичного досвіду роботи (яка багато разів відзначалася на всеукраїнських та регіональних спортивних конкурсах) автора цього видання в якості спортивного журналіста вітчизняних (загальнодержавних та регіональних) друкованих, інтернетних ЗМІ, на радіо й телебаченні.

Лекційні та практичні заняття пропонувані студентам четвертого року навчання, які вже набули азів у медіасфері й упродовж семестру мають змогу вдосконалити себе ще й у спортивній журналістиці.

Опанування пропонованого навчального предмета насамперед має на меті дати студентам знання та передбачає вироблення практичних навичок за відповідною медіатемою. Це передбачає виконання певних завдань. Зокрема: сприяти засвоєнню здобувачами фаху головних понять, які застосовуються в спортивній журналістиці; ознайомити із системою видів спорту та в цілому цариною фізичної культури і спорту як особливою суспільною галуззю; специфікою роботи журналіста в спортивних ЗМІ, коментатора, ведучого спеціалізованих сторінок у загальних медіа, ефірних програм такого спрямування тощо; у ході практичних занять допомогти здобувачам фаху виробити навички в зборі інформації, написанні матеріалів на відповідну тематику й у певному публіцистичному жанрі для конкретного виду засобів масової інформації; вивчення спортивної журналістики спрямоване й виробити в студентів аналітичного мислення в ході оцінювання текстів (сюжетів, блоків новин, програм), орієнтованих на фізкультурно-спортивну тематику. Крім того, здобувачі фаху отримують навички, які пов'язані з питаннями менеджменту й маркетингу в спортивній журналістиці.

Відповідно до освітньої бакалаврської програми, яку розроблено на кафедрі журналістики УжНУ, вивчення дисципліни «Спортивна

журналістика» допомагає здобувачам фаху виробити такі компетентності:

ІК. Послугуючись знаннями зі спортивної журналістики, здобувачі вищої освіти виконують завдання, пов'язані зі сферою фізичної культури та спорту, різними його видами й спрямовані на задоволення запитів читачів, слухачів, глядачів, вирішення суспільних проблем вищеназваної галузі.

ЗК01. Здатність застосовувати знання зі спортивної журналістики в практичних ситуаціях на основі професійних стандартів.

ЗК04. Здатність до пошуку, опрацювання та оцінювання фактів, загалом інформації з різних джерел, пов'язаних із фізкультурно-спортивною діяльністю.

ЗК06. Уміння адаптовуватися та діяти в нових ситуаціях для отримання необхідної інформації.

ЗК07. Здатність працювати в команді над створенням медіапродуктів на спортивну тематику.

СК01. Здатність адекватно використовувати знання зі спортивної журналістики для розв'язання творчих завдань, вирішення суспільних проблем.

СК03. Здатність створювати високоякісний медіапродукт обраного спортивного спрямування.

Відповідно до освітньої програми «Спортивна журналістика», вивчення навчальної дисципліни має забезпечити досягнення здобувачами журналістського фаху конкретних програмних результатів навчання (ПРН). Зокрема:

ПРО4. Здійснення пошуку, оброблення та аналізу достовірної спортивної інформації з різноманітних джерел із метою підготовки якісних журналістських матеріалів.

ПРО5. Послугування сучасними інформаційними й комунікаційними технологіями, зокрема спеціалізованим програмним забезпеченням для вирішення творчих завдань.

ПРО6. Планування своєї діяльності в розрізі діяльності колективу з урахуванням труднощів.

ПР13. Передбачення реакції аудиторії на інформаційні продукти та інформаційні акції з урахуванням знань зі сфери спортивної журналістики.

ПР17. Оперативне виставлення свого медіапродукту на різноманітних інтернет-платформах.

Після вивчення навчальної дисципліни «Спортивна журналістика», очікується, здобувачі фаху досягнуть таких результатів навчання:

ПРО4. Уміти здійснювати пошук необхідної інформації з різних джерел, опрацьовувати та аналізувати її для створення журналістських публікацій, сюжетів, програм.

ПРО5. Уміти використовувати наявний ресурс інформаційних та комунікаційних технологій для якісного виконання поставлених журналістських завдань.

ПРО6. Уміти планувати свою діяльність з урахуванням функціонування цілого колективу, виниклих перешкод.

ПР13. Уміти передбачати відгуки читачів, глядачів, слухачів на створені

в медіа матеріали та різні акції ЗМІ з урахуванням знань, пов'язаних зі спортивною журналістикою.

ПР17. Уміти оприлюднювати власноруч створений медіапродукт на доступних інтернет-платформах.

Навчальний предмет «Спортивна журналістика» розрахований на 18 лекційних, 26 практичних і 46 самостійних годин у восьмому семестрі. Кінцевою формою контролю є залік. Із метою кращого засвоєння матеріалу здобувачам фаху подано тематичний компас (перелік і стислий зміст тем, питань до них), запропоновано літературу, інформаційні ресурси, критерії оцінювання, орієнтовну тематику наукових робіт, інформацію про окремі легенди світового спорту з різних його видів, короткий словник розповсюджених у медіа спортивних термінів (подано 100 понять), словник різних видів спорту та окремих видів змагань у них (нараховує понад 550 найменувань).

ТЕМАТИЧНИЙ КОМПАС

Тема 1. Фізична культура і спорт як предмет уваги в українській журналістиці

(2 години лекційні, 2 практичні, 5 год. самостійні)

Питання для розгляду

1. Фізична культура, спорт і спортивна журналістика: понятійний рівень.
2. Фізичне виховання та спортивний вишкіл у дорадянський і радянський періоди в Україні і їх відображення в засобах масової інформації.
3. Становлення вітчизняної спортивної журналістики в незалежний період держави та її роль у популяризації фізкультурно-спортивної галузі, здорового способу життя.

Стислий виклад змісту теми

Фізична культура, спорт і спортивна журналістика як поняття. Форми спорту. Поширення європейських видів спорту в Україні. Роль діячів у розвитку фізичної культури і спорту. Виникнення патріотичних тіловиховних та руханкових товариств. Публікації в пресі та поява перших спортивних журналістів. Зародження спортивної журналістики. Спорт на ідеологічних рейках радянської системи. Комплекс нормативів для населення ГПО («Готовий до праці й оборони»). Особливості розвитку спортивної журналістики в період незалежності держави. Висвітлення успіхів у спорті. Популяризація галузі в медіа та здорового способу життя. Найвідоміші школи фізичного виховання.

Практичні завдання

1. Підготувати інформацію про спортивний вишкіл у дорадянський і радянський періоди на прикладі окремих ЗМІ. Зробити порівняльну характеристику з використанням матеріалів у пресі.
2. На прикладі конкретних журналістських матеріалів проілюструвати, як сучасні медіа впливають на популяризацію спорту.

Література до теми

Основа

1. Булатова М. М., Бубка С. Н., Платонов В. М. Олімпійський рух: історія і сучасність: у 2 кн. К., 2021. Кн. 2. С. 348–363.
2. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: історія, еволюція, трансформація: монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. С. 24–38, 172–196.
3. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: провідні персоналії та основні газетно-журнальні видання (XIX–XXI ст.): монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. С. 95–121, С. 235–237.
4. Щепанський Ю. Я., Тамбовська М. Ю. Історія становлення спортивної журналістики в Україні. Обрії друкарства. 2014. № 1 (3). С. 210–219.

Допоміжна

1. Вацеба О. М. Український спорт: показчик книжкових видань з фізичного виховання та спорту в Україні (1922–1941). Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 102 с.
2. Вацеба О. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. С. 14–23, 124–129.
3. Гусев В. А. Спорт і медіа в масовому суспільстві: проблеми взаємодії. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2015 р. № 2 (22). С. 81–86. URL: https://www.researchgate.net/publication/346354911_Sport_i_media_v_masovomu_susplstvi_problemi_vzaemodii.
4. Житарюк М. Г. Великий спорт і мас-медіа. Текст лекцій: Навчально-методичний посібник. Львів: Світ, 1997. С. 5–10, 12–13, 43–56.
5. Закон України про фізичну культуру і спорт. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text).
6. Золоті сторінки олімпійського спорту України / за ред. І. Федоренка. К., 2000: Вид-во «Олімпійська література» НУФВСУ. С. 56–57, 129–136.
7. Житарюк М. Спорт як явище журналістики – ознака повноцінності держави (теоретико-методологічний аспект). Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Серія «Журналістика». К., 1999. Вип. 7. С.69–73.
8. Ковпак В. О. Українська спортивна періодика Галичини 20–30-х рр. XX ст. НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, Від-ня «Наук.-дослід. центр періодики». Львів: ЛННБУ ім. В. Стефаника, 2008. С. 26–66.
9. Маріонда І. І., Трифан О. М., Горват В. В. Фізичне виховання (методичні рекомендації). Ужгород: Видавництво «Гражда», 2015. 32 с.
10. Матулкін Б. Джерела до вивчення українського спорту в Галичині кінця XIX ст. – 1939 р. Приклади інтерпретацій у світлі історії повсякдення. Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. 2016. Випуск 17. С. 154–162. URL: <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/13-10.pdf>.
11. Михайлович С. О. Спортивний літопис Ужгородського національного університету. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2009. С. 113–150.
12. Основи теорії спорту для всіх: методичний посібник / уклад.: В. А. Товт, Л. О. Ляховець, К. М. Ляховець-Булеца, Н. В. Степчук. Ужгород: Говерла, 2014. С. 13–16, 21–31, 49–55.

13. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування К.: Перша друкарня, 2020. С. 15–17.

14. Поляк С. С., Трифан О. М. М'ячеві ігри на Закарпатті. Волейбол. Ужгород: Гражда, 2014. С. 10–25.

15. Сова А. Степан Гайдучок: Життєвий шлях професора українського тіловиховання. Гайдучок С. Відбиванка. Репр. відтворення вид. 1930 р. Упорядкув. В. Левківа, А. Сиви. Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2021. С. 17–28.

16. Тарасюк В. Висвітлення діяльності молодіжних спортивних організацій на шпальтах часопису «Свобода» (1932–1938). Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Ужгород, 2005. Вип. 9. С. 423–427.

17. Тарасюк В. Спортивна публіцистика в закарпатській україномовній пресі 20–30-х років. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». Ужгород, 2007. Вип. 15. С. 132–136.

18. Тарасюк В. Спортивна тематика на шпальтах українськомовних часописів Закарпаття 20–30-х років ХХ ст. як фактор формування української національної ідеї. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». Ужгород, 2005. Вип. 11. С. 165–169.

19. Тарасюк В. Частина 9. Розвиток спорту. [Колектив авторів]. Закарпаття в незалежній Україні (1991–2016): до 25-річчя проголошення незалежності України: науково-популярний нарис; під заг. ред. М. Токаря; відп. за вип. М. Токар / АДРС «Карпатія». Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. С. 209–243.

20. Тарасюк В. Ю. Розвиток спорту на Закарпатті в незалежній Україні (1991–2011). Ужгород: ФОП Бреза А. Е., 2011. С. 195–202.

21. Теорія і методика фізичного виховання в системі підготовки бакалаврів за спеціальністю «Середня освіта (Фізична культура)»: навч. посіб. / укладачі В. А. Товт, І. І. Маріонда. Ужгород: ТОВ «БЕСТ-прінт», 2022. С. 200–222 с.

22. Теорія і практика національної системи спорту для всіх: навч. посіб. Укладачі: В. А. Товт, В. Я. Сусла. Ужгород: ПП Данило С. І. 2017. С. 48–55.

23. Тимошенко Ю. О. Історичні умови та специфіка розвитку спорту й фізичного виховання в радянській Україні в 20–40-ві роки ХХ ст. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. С. 113–128.

24. Українські фізкультурні історії. 60 розповідей про спорт до 30-ліття державної Незалежності. Альманах. К.: Арт Економі, 2021. С. 8–9.

25. Фізичне виховання дорослого населення: навч. посіб. / укладачі В. А. Товт, Л. М. Джуган. Ужгород: «ТОВ «РіК-У», 2020. С. 10–13, 55–60.

26. Büyükbaykal G. Importance of Sports Journalism Education. Journalism and mass communication. 2016. Vol. 6. No. 11. Nov. P. 661–668.

27. Sing A. Where Lies The Reputation of a Sports Journalist? URL: <https://bleacherreport.com/articles/86815-where-lies-the-reputation-of-a-sports-journalist>.

Тема 2. Класифікація видів спорту і спортивна журналістика

(2 години лекційні, 2 практичні, 5 год. самостійні)

Питання для розгляду

1. Види спорту в сучасному світі і їх класифікація.
2. Особливості висвітлення різних видів спорту в сучасних медіа.
3. Проблеми функціонування та розвитку видів спорту в Україні та світі з погляду журналістики.

Стислий виклад змісту теми

Розвиток спорту паралельно з історичним розвитком суспільства. Сучасна палітра видів спорту. Умовність поділу. Аматорський і професійний спорт. Масовий спорт і спорт вищих досягнень. Олімпійські та неолімпійські види спорту. Види спорту з яскраво вираженою руховою активністю. Види спорту, які ґрунтуються на вмілому керуванні пересувних засобів. Технічні види спорту. Розумові (з акцентом на абстрактно-логічно-композиційному мисленні) види спорту. Стрілецькі види спорту. Види спорту, сформовані на модельно-конструкторській основі. Контактні види спорту. Види спорту, засновані на єдиноборствах з опануванням бойового мистецтва. Ігрові види спорту. Польові види спорту. М'ячеві види спорту. Швидкісно-силові види спорту. Індивідуальні та командні види спорту. Сезонні види спорту. Професійно-прикладні види спорту (пов'язані з потребою вдосконалення в певному фаху). Паралімпійський, екстремальний, студентський, шкільний, ветеранський, жіночий, чоловічий спорт. Національні види спорту. Офіційно визнані (у країні) види спорту. Доступні види спорту. Циклічні та ациклічні види спорту. Пригодницькі види спорту. Екстремальні види спорту. Оздоровчо-рекреаційні види спорту. Інваспорт. Професійно-комерційні види спорту і некомерційний спорт. Дивовижні види спорту. Дорогі та недорогі види спорту. Найпопулярніші та наймасовіші види спорту у світі тощо. Відображення різних видів спорту в сучасних мас-медійних засобах. Проблеми розвитку та функціонування видів спорту і їх порушення в ЗМІ (усебічна підготовка спортсменів і тренерів, спортивне забезпечення, побут; медичні, фінансові, гендерні аспекти, суддівство).

Практичні завдання

1. Із пропонованого «Короткого словника розповсюджених у медіа спортивних термінів» оберіть 5 понять із різних видів спорту та створіть оригінальний мінітекст.
2. Ознайомтеся з інформацією про «Окремі легенди світового спорту з різних його видів». Яка постать вас найбільше вразила? Чому? Зберіть інформацію про місцеву легенду спорту в схожому форматі та підготуйте невелике повідомлення у формі пізнвальної замітки.

Література до теми

ОСНОВНА

1. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. К.: Центр навчальної літератури, 2011. С. 389–427.
2. Затверджено категорійність неолімпійських видів спорту на 2021–2022 роки. URL: <https://scu.org.ua/news/zatverdzheno-kategorijnst-neolimpijskix-vidiv-sportu-na-2021-2022-roki/>.
3. Про затвердження Реєстру визнаних видів спорту в Україні. Наказ Міністерства молоді та спорту України № 639 від 11.03.2015 [Із змінами...]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0639728-15#Text>.
4. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: історія, еволюція, трансформація: монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. С. 249–256.
5. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: провідні персоналії та основні газетно-журнальні видання (XIX–XXI ст.): монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. С. 95–121.

Допоміжна

1. Житарюк М. Г. Великий спорт і мас-медіа. Текст лекцій: Навчально-методичний посібник. Львів: Світ, 1997. С. 10–11.
2. Крайняниця П. І. Історія закарпатського футболу / Розшифрування рукописів, упорядкування матеріалів, вступне слово В. Ю. Тарасюка. Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління в справах преси та інформації, 2004. С. 9–14.
3. Круглій О. Тобі тут не місце. URL: https://medialab.online/news/zhinky_ta_sportyvna_zhurnalistyka/.
4. Куроченко І. О. Фізична культура і спорт: Інформаційно-методичний довідник з питань фізичної культури і спорту. К. 2004. С. 951–953, 1008–1033, 1115–1116.
5. Лалл Д. Медіа, комунікації, культура. Глобальний підхід. Пер. з англійської. К.: «К.І.С.», 2002. С. 104–108.
6. Маріонда І. І., Трифан О. М., Горват В. В. Фізичне виховання (методичні рекомендації). Ужгород: Видавництво «Гражда», 2015. 32 с.
7. Михайлович С. О. Спортивний літопис Ужгородського національного університету. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2009. С. 113–150.
8. Основи теорії спорту для всіх: методичний посібник / уклад.: В. А. Товт, Л. О. Ляховець, К. М. Ляховець-Булеца, Н. В. Степчук. Ужгород: Говерла, 2014. С. 69–79, 88–93.
9. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування К.: Перша друкарня, 2020. С. 15–20, 300–304, 315–320, 326–334, С. 649–657.
10. Потятиник Б. В. Інтернет-журналістика: навч. посіб. Львів: ПАІС, 2010. С. 107–110.
11. Проблематика ЗМІ: навч. посіб.: у 2 т. Т. 2. [ред. і упоряд. О.Холод; автори: І. Козюпа, І. Костенко, О. Холод та ін.]. К., 2011. С. 283–300.
12. Проблеми ґендерної рівності у галузі фізичної культури і спорту. Підготувала О. Кисельова. К. 2019. 26 с.

13. Стречинг (методичні рекомендації для студентів). Львів: Фест-Прінт, 2019. С. 8–10.

14. Сушко Р. О. Розвиток спортивних ігор в умовах глобалізації (на матеріалі баскетболу): монографія. К.: Центр навчальної літератури, 2017. С. 86–110.

15. Теорія і практика національної системи спорту для всіх: навч. посіб. Укладачі: В. А. Товт, В. Я. Сусла. Ужгород: ПП Данило С. І. 2017. С. 70–78, 86–102.

16. Шаповалова В. А., Коршак В. М., Халтагарова В. М., Шимеліс І. В., Гончаренко Л. І. Спортивна медицина і фізична реабілітація: Навч. посібник. К.: Медицина, 2008. С. 18–29.

Тема 3. Висвітлення діяльності спортивних організацій у медіа

(2 години лекційні, 2 практичні, 5 год. самостійні)

Питання для розгляду

1. Діяльність міжнародних спортивних організацій і ЗМІ.
2. Національний олімпійський комітет і Національний комітет спорту інвалідів України та їх зв'язок із медіа.
3. Представлення роботи національних федерацій у засобах масової інформації.
4. Спортивні товариства, клуби, фан-клуби, школи, центри як об'єкти висвітлення в практичній журналістиці.

Стислий виклад змісту теми

Висвітлення в медіа розвитку сучасного спорту в контексті діяльності міжнародних спортивних організацій. Олімпійський рух у світі та Україні. Олімпійські зимові та літні ігри. Юнацькі олімпійські ігри. Міжнародні спортивні ігри школярів. Національний олімпійський комітет та Національний комітет спорту інвалідів України. Висвітлення в ЗМІ роботи федерацій із різних видів спорту. Функціонування спорттовариств, клубів, фан-клубів, шкіл спортивної майстерності, центрів підготовки спортсменів.

Практичні завдання

1. Проаналізувати 2–3 опубліковані в пресі матеріали про діяльність федерацій із окремих видів спорту. Яку думку автор хотів донести до читачів? Наскільки йому вдалося розкрити тему?
2. Підготуйте журналістський текст у будь-якому жанрі про розвиток окремого виду спорту в університеті.

Література

Основна

1. Булатова М. М., Бубка С. Н., Платонов В. М. Олімпійський рух: історія і сучасність: у 2 кн. К., 2021. Кн. 2. С. 18–67.

2. Булатова М. М., Ермолова В. М., Кроль І. М. Олімпійські мандри: метод. посіб. К.: НОК України, 2020. С. 39–60.

3. Булатова М. М., Бубка С. Н., Платонов В. М. Олімпійський спорт у системі гуманітарної освіти: навчальне видання. К.: Перша друкарня, 2019. С. 12–34.

4. Куроченко І. О. Фізична культура і спорт: Інформаційно-методичний довідник з питань фізичної культури і спорту. К. 2004. С. 1034–1086.

5. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: провідні персоналії та основні газетно-журнальні видання (XIX–XXI ст.): монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. С. 95–121.

Допоміжна

1. Байкіна Н. Г., Крет Я. В. Основи інвалідного спорту: учебн. посіб. Запорозьке: ЗГУ, 2002. С. 9–11.

2. Булатова М. М. Енциклопедія олімпійського спорту в запитаннях і відповідях. К.: Олімпійська література, 2009. С. 12–32, 381–386.

3. Булатова М. М. Олімпійська спадщина України: Художій альбом. К.: Олімп. л-ра, 2016. Кн. 1. С. 7.

4. Кулик В. В. Олімпійський у серцях вогонь. Історія виникнення та становлення НОК України. К.: МП «Леся», 2008. С. 7–25.

5. Куроченко І. О. Фізична культура і спорт: Інформаційно-методичний довідник з питань фізичної культури і спорту. К. 2004. С. 1034–1086.

6. Олімпійська хартія. Міжнародний олімпійський комітет. К.: Олімпійська література, 1999. С. 11–24.

7. Михайлович С. О. Спортивний літопис Ужгородського національного університету. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2009. С. 151–156.

8. Саричев В. І. Спорт інвалідів та оздоровча рухова активність населення у формуванні людського потенціалу України. Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в сучасних умовах: Матеріали Регіональної науково-практичної конференції. Дніпропетровськ, 2016. С. 123–127.

9. Тарасюк В. Олімпійські ігри в колекції закарпатця. Ужгород, ТОВ «РІК-У», 2020. С. 44–59.

Тема 4. Діяльність спортивного журналіста в різних видах ЗМІ

(4 години лекційні, 8 практичні, 11 год. самостійні)

Питання для розгляду

1. Технологічний фактор і універсальність діяльності спортивного медійника в різних видах ЗМІ.

2. Висвітлення спортивного життя в спеціалізованих та «загальних» медіа.

3. Особливості праці спортивного журналіста в друківаних засобах масової інформації.

4. Робота спортивного медійника в умовах інформаційного агентства.

5. Спортивний журналіст в інтернет-виданнях.

6. Використання спортивним журналістом блогосфери та соціальних мереж із професійною метою.

7. Специфіка підготовки ефірних матеріалів спортивним журналістом на радіо й телебаченні.

Стислий виклад змісту теми

Високі вимоги до роботи сучасного спортивного журналіста. Вплив технічних засобів на його універсальність діяльності. Праця в різних видах ЗМІ: у спеціалізованих, суспільно-політичних медіа, у газетах, журналах, інтернет-виданнях, на радіо й телебаченні. Специфіка праці спортивного журналіста в інформаційній агенції. Висвітлення питань, пов'язаних із фізкультурно-спортивною галуззю, у блогах. Спортивна блогосфера. Спорт у соціальних мережах і їх використання спортивним журналістом із професійною метою.

Практичні завдання

1. Запропонуйте жанрово-тематичну концепцію спортивної сторінки для провідної обласної газети.

2. Здійсніть контент-аналіз ефірного випуску спортивних новин в одному з електронних ЗМІ або наповнення матеріалами спортивного сайту впродовж доби.

Література

ОСНОВНА

1. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навчальний посібник / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко та ін.; за ред. В. В. Різуна. 2-ге вид. перероб. і допов. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. С. 51–74.

2. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: історія, еволюція, трансформація: монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. С. 218–224.

3. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: провідні персоналії та основні газетно-журнальні видання (XIX–XXI ст.): монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. С. 95–121.

4. Чекмишев О. Основи журналістики: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія, 2021. С. 152–156.

Допоміжна

1. Белезюк С. І. Перспективи розвитку спортивної журналістики: нові технології. Політ. Сучасні проблеми науки: тези доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Національний авіаційний університет. Київ, 2021. С. 298–300.

2. Виктор Вацко – Лица каналов. ТК Футбол 1: веб-сайт. URL: <https://footballua.tv/about/face-76-viktor-vatsko>.

3. Гордійчук О. «Зараз я відчуваю своє життя на повну» – Софія Козаренко розповіла про свій шлях у спортивній журналістиці. URL: <https://>

lpnu.ua/news/zaraz-ia-vidchuvaiu-svoie-zhyttia-na-povnu-sofiia-kozarenko-prosvii-shliakh-u-sportyvni.

4. Гусев В. А. Спорт і медіа в масовому суспільстві: проблеми взаємодії. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2015 р. № 2 (22). С. 81–86. URL: https://www.researchgate.net/publication/346354911_Sport_i_media_v_masovomu_suspilstvi_problemi_vzaemodii.

5. Досенко А., Погребняк І. Інтернет-журналістика: комунікативні маркери: навчально-методичний посібник. К., ЦУЛ, 2021. С. 24–32.

6. Дмитровський З. Є. Телевізійна журналістика: навч. посіб. Вид. 3-тє, доповн. Львів: ПАІС, 2009. С. 24–36.

7. Житарюк М. Г. Великий спорт і мас-медіа. Текст лекцій: Навчально-методичний посібник. Львів: Світ, 1997. С. .

8. Косюк О. М. Теорія масової комунікації: навч. посіб. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2012. С. 203–213.

9. Круглій О. Тобі тут не місце. URL: https://medialab.online/news/zhinky_ta_sportyvna_zhurnalistyka/.

10. Мой Д., Ордольфф М. Телевізійна журналістика: Практична журналістика, том 62 / За загал. ред. В. Ф. Іванова; пер. з нім. В. Климченка. К.: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. С. 74–89. URL: <https://www.aup.com.ua/televiziyna-zhurnalistika/>.

11. Мула В. Телебачення без спорту: а що дали? URL: <http://teleprostir.com/blogs/mula/322-2009-07-10-00-43-15>.

12. Плеханова Т. М., Деркач С. В. Новинна спортивна онлайн-журналістика: історія, сьогодення, тенденції розвитку. Наукові записки Інституту журналістики. Т. 53. 2013. Жовт.–груд. С. 248–250.

13. Проблематика ЗМІ: навч. посіб.: у 2 т. Т. 2. [ред. і упоряд. О.Холод; автори: І. Козюпа, І. Костенко, О. Холод та ін.]. К., 2011. С. 283–300.

14. Розенко М. Історія дня: він єдиний український журналіст, який працює на спортивному естонському телебаченні. URL: <https://champion.com.ua/football/2022/07/02/847946/istoriya-dnyu-vin-yedynyu-ukrayinskyu-zhurnalist-yakyy-pratsuyue-na-sportyvnomu-estonskomu-telebachenni>.

15. Тарасюк В. Тематично-жанровий портрет регіонального спортивного сайту. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». Т. 2. № 42. 2019. С. 214–217.

16. Тарасюк В. Специфіка подачі спортивних новин на українському телебаченні (за матеріалами інформаційних випусків телеканалів «Україна» та ICTV. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2011. Вип. 23. С. 117–121.

17. Шаповал Ю. Мистецтво журналізму: Монографія. Львів, 2007. С. 257–286.

18. Büyükbaykal G. Importance of Sports Journalism Education. Journalism and mass communication. 2016. Vol. 6. No. 11. Nov. P. 661–668.

19. Sing A. Where Lies The Reputation of a Sports Journalist? URL: <https://bleacherreport.com/articles/86815-where-lies-the-reputation-of-a-sports-journalist>.

20. SMG: What hasn't changed about sports journalism. URL: <https://nsjc.mediaschool.indiana.edu/smg-what-hasnt-changed-about-sports-journalism/>.

Тема 5. Спеціалізація спортивного журналіста

(2 години лекційні, 4 практичні, 5 год. самостійні)

Питання для розгляду

1. Психологічний фактор у спеціалізації спортивного журналіста.
2. Ерудиція спортивного журналіста.
3. Типоформульвальні ознаки медіа і їх вплив на спеціалізацію спортивного журналіста.
4. Спеціалізація спортивного медійника і міжнародна журналістика.

Стислий виклад змісту теми

Дискусії щодо спеціалізації спортивного журналіста і її роль у медійній діяльності. Вплив психологічного фактора на спеціалізацію спортивного журналіста. Роль ерудиції в підвищенні рівня професіоналізму спортивного журналіста. Типоформульвальні ознаки, редакційна політика ЗМІ та її роль у формуванні вектора спеціалізації спортивного журналіста. Посилення ролі спеціалізації спортивного медійника в практичній міжнародній журналістиці.

Практичні завдання

1. Створити творчий портрет медійника, який спеціалізується на гандболі. Якими рисами повинен володіти такий спортивний журналіст?
2. Порівняти працю спортивних журналістів, які пишуть відповідно на міжнародні теми спорту та про вітчизняну галузь. Що спільного й відмінного в роботі таких медійників?

Література

Основна

1. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навчальний посібник / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко та ін.; за ред. В. В. Різуна. 2-ге вид. перероб. і допов. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. С. 327–343.
2. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. К.: Центр навчальної літератури, 2011. С. 225–239.
3. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: історія, еволюція, трансформація: монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. С. 197–200.
4. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: провідні персоналії та основні газетно-журнальні видання (XIX–XXI ст.): монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. С. 95–121.
5. Чекмишев О. Основи журналістики: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2021. С. 30–53.

Допоміжна

1. Без речових доказів. Справа Костянтина Шегоцького. К.: Арт Економі, 2021. С. 3–28.

2. Міжнародна газетна журналістика / Упорядкування, переклади та адаптація: А. Лазарева. К., 2005. С. 5–24.

3. Психологія журналістської творчості: Конспект лекцій / Укладач О. А. Кривошишина. Суми: Вид-во СумДУ, 2009. С. 10–27.

4. Чекалюк В. Профільна спеціалізація журналіста – стимул до здорової конкуренції в медіа. URL: <https://nubip.edu.ua/en/node/63495>.

5. Українські фізкультурні історії. 60 розповідей про спорт до 30-ліття державної Незалежності. Альманах. К.: Арт Економі, 2021. С. 10, 38, 53–54, 80, 93.

6. Büyükbaykal G. Importance of Sports Journalism Education. Journalism and mass communication. 2016. Vol. 6. No. 11. Nov. P. 661–668.

7. Til V. The growing trend of sport specialization: Is it worth it? URL: <https://www.heraldnet.com/sports/the-growing-trend-of-sport-specialization-is-it-worth-it/>.

Тема 6. Організація і методика роботи спортивного журналіста

(4 години лекційні, 6 практичні, 10 год. самостійні)

Питання для розгляду

1. Організаційно-технічні засади в діяльності спортивного журналіста.
2. Методика медійної праці, пов'язаної з висвітленням спорту.
3. Залучення експертів до підготовки журналістських матеріалів.
4. Специфіка роботи над інформаційними матеріалами.
5. Аналітичні жанри в спортивній журналістиці.
6. Використання художньо-публіцистичних жанрів для підготовки матеріалів на спортивну тематику.
7. Особливості мови спортивного журналіста.

Стислий виклад змісту теми

Організація роботи спортивного журналіста від задуму до підготовки матеріалу. Використання технічних засобів у вирішенні журналістських завдань. Методика медійної праці спортивного журналіста. Роль експертної думки в підготовці продукції для засобів масової інформації. Використання медійниками в практичній роботі інформаційних, аналітичних, художньо-публіцистичних жанрів. Мова спортивного журналіста, особливості її застосування. Вимоги до спортивних матеріалів.

Практичні завдання

1. Проаналізувати матеріал, опублікований на одну й ту ж саму спортивну тему на різних сайтах на предмет дотримання авторами жанрових вимог. Чи однаковий жанровий вибір зробили автори?
2. Підготувати проблемну статтю, присвячену окремому виду спорту. Пояснити актуальність вибору теми.

Література до теми

ОСНОВНА

1. Житарюк М. Г. Великий спорт і мас-медіа. Текст лекцій: Навчально-методичний посібник. Львів: Світ, 1997. С. 14–21, 57–59.
2. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навчальний посібник / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко та ін.; за ред. В. В. Різуна. 2-ге вид. перероб. і допов. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. С. 173–199.
2. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. К.: Центр навчальної літератури, 2011. С. 261–283, 367–385.
3. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: історія, еволюція, трансформація: монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. С. 197–200.
4. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: провідні персоналії та основні газетно-журнальні видання (XIX–XXI ст.): монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. С. 95–121.
5. Чекмишев О. Основи журналістики: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2021. С. 79–82.

Допоміжна

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Ф. Іванова. К.: Академія української преси. 2004. С. 45–78.
2. Виктор Вацко – Лица каналов. ТК Футбол 1: веб-сайт. URL: <https://footballua.tv/about/face-76-viktor-vatsko>.
3. Волочан О. Спортивний журналіст: не професія, а покликання! URL: <http://fj.onu.edu.ua/sportyvnyj-zhurnalista-ne-profesiia-a-poklykannia/>.
4. Гаджега В., Гулянич І., Маріонда І., Молнар М. Закарпатський теніс від витоків до наших днів. Ужгород: Вид-во «Карпати», 2018. 107–113 с.
5. Дмитровський З. Є. Телевізійна журналістика: Навч. посіб. Вид. 3-тє, доповн. Львів: ПАІС, 2009. С. 37–50.
6. Ільяхов М. Саричева Л. Пиши, скорочуй. Як створити дієвий текст / перекладач і адаптор Оксана Кобелецька. К.: Форс Україна, 2021. С. 182–193.
7. Котлярова М. Валентина Пожилова: нарис про спортивного журналіста України. Бібліотека Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка: веб-сайт. URL: <http://labs.journ.univ.kiev.ua/spring2017/narys-pro-sportyvnohozhurnalista-valentyna-pozhylova/>.
8. Моляк І. Все життя – марафон // Моляк І. Марафон довжиною в життя: нарис. Ужгород: ТДВ «Патент», 2017. С. 25–51.
9. Лизанчук В. Журналістська майстерність: Підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. С. 15-21.
10. Лубкович І. Соціальна психологія масової комунікації: підручник. Львів: ПАІС, 2013. С. 97–104.
11. Пиши сильно: практичні вправи, поради, теорія / упоряд. Litosvita. 3-тє вид. К.: Пабулум, 2019. С. 152–163.
12. Потятиник Б. В. Інтернет-журналістика: навч. посіб. Львів: ПАІС, 2010. С. 90–106.

13. Пуцина І. В., Зайцева В. М. Сучасна українська спортивна термінологія: навч. посіб. 2-е вид, доопрацьоване й розширене. Запоріжжя: ЗДУ, 203. С. 4–8, 58–93.

14. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / Пер. з англ. Н. Єгоровець. К.: Вид. Дім: Києво-Могилянська академія, 2008. С. 117–138.

15. Тарасюк В. Олімпійські ігри в колекції закарпатця. Ужгород, ТОВ «РІК-У», 2020. С. 4–11.

16. Тарасюк В. Специфіка подачі спортивних новин на українському телебаченні (за матеріалами інформаційних випусків телеканалів «Україна» та ICTV. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2011. Вип. 23. С. 117–121.

17. Тарасюк В. Тематично-жанровий портрет регіонального спортивного сайту. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». Т. 2. № 42. 2019. С. 214–217.

18. Тарасюк В. Щодо використання футбольної термінології. URL: <http://ffz.org.ua/?p=65858>.

19. Тарасюк В. Ю. Із футбольного грона Закарпаття: Ернест Кеслер. Ужгород: ПП Наумченко Н. В., 2019. 36 с.

20. Шаповал Ю. Мистецтво журналізму: Монографія. Львів, 2007. С. 287–312.

21. Як висвітлювати новини спорту. Рекомендації експертів ІМІ. URL: <https://imi.org.ua/advices/yak-vysvitlyuvaty-novyny-sportu-rekomendatsiyi-ekspertiv-imi-i40567>.

22. Genovese J. The challenges of sports television reporting in the contemporary sports-media complex. The Pennsylvania State University. The Graduate School. College of Communications. 2010. P. 41–56. https://etda.libraries.psu.edu/files/final_submissions/2727.

23. Harris N. The impact of social and digital media on sport. URL: <https://www.latrobe.edu.au/nest/the-impact-of-social-and-digital-media-on-sport/>.

24. How Digital Media Has Changed Sports Journalism. URL: <https://online.sbu.edu/news/sports-journalism>.

Тема 7. Менеджмент і маркетингова діяльність у спортивних медіа

(2 години лекційні, 2 практичні, 5 год. самостійні)

Питання для розгляду

1. Менеджмент і редакційна діяльність у спортивних ЗМІ.
2. Концепція маркетингової комунікації в спортмедіа та особливості взаємодії спортивного медійника з аудиторією.
3. Використання PR-кампаній та медіамоніторинг.
4. PR-діяльність і робота спортивного журналіста в прес-службі.
5. Вирішення проблеми прибутковості в практичній спортивній журналістиці.

Стислий виклад змісту теми

Застосування менеджменту й маркетингу в спортивній журналістиці. Особливості редакційної діяльності спортивного ЗМІ. Вибудовування стратегії взаємовідносин спортивного журналіста й аудиторії. Застосування PR-кампанії спортивними журналістами. Медіамоніторинг спортивних матеріалів і думок аудиторії в соціальних мережах та ЗМІ загалом. Медіаспортивна PR-діяльність. Робота спортивного журналіста в прес-службах клубів, федерацій, галузевих управлінь тощо. Вирішення питань, пов'язаних із матеріально-фінансовим забезпеченням редакцій спортивних ЗМІ.

Практичні завдання

1. Створіть оптимальну редакційну модель всеукраїнського спортивного сайту та обміркуйте вибір.
2. Розробіть піар-кампанію прес-служби професіонального футбольного клубу із залучення вболівальників на стадіон із нагоди старту нового чемпіонату України.

Література до теми

Основна

1. Білан Н. І., Нетреба М. М. Організація роботи прес-служб: навч. посіб. / Н. І. Білан, М. М. Нетреба. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2015. С. 26–41.
2. Бондарчук Н. Я. Менеджемент у сфері фізичної культури і спорту: Навчальний посібник. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2010. С. 95–99, 122–123.
3. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навчальний посібник / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко та ін.; за ред. В. В. Різуна. 2-ге вид. перероб. і допов. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. С. 122–137.
4. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: історія, еволюція, трансформація: монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. С. 249–255.
5. Чекмишев О. Основи журналістики: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2021. С. 157–164 с.

Допоміжна

1. Гапоненко В. А. Рихлік В. А. Зв'язки з громадськістю: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2015. С. 21–33. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78513838.pdf>.
2. Гусев В. А. Спорт і медіа в масовому суспільстві: проблеми взаємодії. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2015 р. № 2 (22). С. 81–86. URL: https://www.researchgate.net/publication/346354911_Sport_i_media_v_masovomu_suspilstvi_problemi_vzaemodii.
3. Діяльність прес-служби, прес-секретаря та речника. URL: http://www.pravo.vuzlib.su/book_-z426_page_12.html.
4. Карнаух А. С. Особливості застосування маркетингових інструментів

в спортивних комунікаціях. Наукові записки [Українська академія друкарства]: зб. наук. пр. 2018. № 2 (57). С. 149–158.

5. Карнаух А. С. Особливості формування іміджу в системі спортивних комунікацій. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2018. № 2 (34). С. 110–115.

6. Карнаух А. С. Спортивні комунікації: комунікаційний процес, його сутність та перешкоди. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2019. № 1. С. 4–10.

7. Курбан О. В. PR у маркетингових комунікаціях: [Навчальний посібник]. К.: Кондор-Видавництво, 2014. С. 18–21, 66–74. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7623/1/Kurban_%20PR_v_marketungovih_komunikacijah_%D1%81_246.pdf.

8. Лубкович І. Соціальна психологія масової комунікації: підручник. Львів: ПАІС, 2013. С. 72–95.

9. Почепцов Г. Г. Паблік рилейшенз: навч. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Т-во «Знання», КОО, 2006. С. 238–246.

10. Шевченко О. В., Яковець А. В. PR: теорія і практика. Підручник. К: Бізнесполіграф, 2011. С. 91–111.

11. The Challenges In Sports Journalism. URL: <https://www.vskills.in/certification/blog/the-challenges-in-sports-journalism/>.

ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна

1. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навчальний посібник / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко та ін.; за ред. В. В. Різуна. 2-ге вид. перероб. і допов. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. 352 с.
2. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. К.: Центр навчальної літератури, 2011. 496 с.
3. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: історія, еволюція, трансформація: монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 276 с.
4. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України: провідні персоналії та основні газетно-журнальні видання (XIX–XXI ст.): монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 256 с.
5. Чекмишев О. Основи журналістики: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2021. 168 с.

Допоміжна

1. Байкіна Н. Г., Крет Я. В. Основи інвалідного спорту: учебн. пособ. Запорозьке: ЗГУ, 2002. 58 с.
2. Без речових доказів. Справа Костянтина Шегоцького. К.: Арт Економі, 2021. 144 с.
3. Белезюк С. І. Перспективи розвитку спортивної журналістики: нові технології. Політ. Сучасні проблеми науки: тези доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Національний авіаційний університет. Київ, 2021. С. 298–300.
4. Білан Н. І., Нетреба М. М. Організація роботи прес-служб: навч. посіб. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2015. 304 с.
5. Бондарчук Н. Я. Менеджмент у сфері фізичної культури і спорту: Навчальний посібник. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2010. 160 с.
6. Боровська О. В. Короткий тлумачний словник термінології галузі фізичної культури та спорту. Львів, 2003. 54 с.
7. Булатова М. М., Бубка С. Н., Платонов В. М. Олімпійський рух: історія і сучасність: у 2 кн. К., 2021. Кн. 2. 672 с.

8. Булатова М. М., Бубка С. Н., Платонов В. М. Олімпійський спорт у системі гуманітарної освіти: навчальне видання. К.: Перша друкарня, 2019. С. 912 с.
9. Булатова М. М., Єрмолова В. М., Кроль І. М. Олімпійські мандри: метод. посіб. К.: НОК України, 2020. 64 с.
10. Булатова М. М. Олімпійська спадщина України: Художій альбом. К.: Олімп. л-ра, 2016. Кн. 1. 128 с.
11. Вацеба О. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. 232 с.
12. Вацеба О. М. Український спорт: покажчик книжкових видань з фізичного виховання та спорту в Україні (1922–1941). Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 102 с.
13. Виктор Вацко – Лица каналов. ТК Футбол 1: веб-сайт. URL: <https://footballua.tv/about/face-76-viktor-vatsko>.
14. Вихров К. Краткий русско-украинский и украинско-русский толковый словарь футбольных терминов. К., 2016. 144 с.
15. Волочан О. Спортивний журналіст: не професія, а покликання! URL: <http://fj.onu.edu.ua/sportyvnyj-zhurnalist-ne-profesiia-a-poklykannia/>.
16. Воронова В. І. Психологія спорту: навчальний посібник. 3-тє вид. К.: Національний університет фізичного виховання і спорту України: Олімпійська література, 2017. 272 с.
17. Гаджега В., Гулянич І., Маріонда І., Молнар М. Закарпатський теніс від витоків до наших днів. Ужгород: Вид-во «Карпати», 2018. 288 с.
18. Гайдучок С. Відбиванка. Репр. відтворення вид. 1930 р. Упорядкув. В. Левківа, А. Сови. Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2021. 112 с.
19. Гапоненко В. А., Рихлік В. А. Зв'язки з громадськістю: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2015. 238 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78513838.pdf>.
20. Гордійчук О. «Зараз я відчуваю своє життя на повну» – Софія Козаренко розповіла про свій шлях у спортивній журналістиці. URL: <https://lpnu.ua/news/zaraz-ia-vidchuvaiu-svoie-zhyttia-na-povnu-sofiia-kozarenko-prosvii-shliakh-u-sportyvni>.
21. Гусев В. А. Спорт і медіа в масовому суспільстві: проблеми взаємодії. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2015 р. № 2 (22). С. 81–86. URL: https://www.researchgate.net/publication/346354911_Sport_i_media_v_masovomu_suspilstvi_problemi_vzaemodii.
22. Діяльність прес-служби, прес-секретаря та речника. URL: http://www.pravo.vuzlib.su/book_-z426_page_12.html.
23. Дмитровський З. Є. Телевізійна журналістика: навч. посіб. Вид. 3-тє, доповн. Львів: ПАІС, 2009. 224 с.
24. Житарюк М. Г. Великий спорт і мас-медіа. Текст лекцій: Навчально-методичний посібник. Львів: Світ, 1997. 84 с.
25. Житарюк М. Спорт як явище журналістики – ознака повноцінності держави (теоретико-методологічний аспект). Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Серія «Журналістика». К., 1999. Вип. 7. С. 69–73.
26. Закон України про фізичну культуру і спорт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>.

27. Затверджено категорійність неолімпійських видів спорту на 2021–2022 роки. URL: <https://scu.org.ua/news/zatverdzheno-kategorijnist-neolimpijskix-vidiv-sportu-na-2021-2022-roki/>.

28. Золоті сторінки олімпійського спорту України / за ред. І. Федоренка. К.: Вид-во «Олімпійська література» НУФВСУ, 2000. 192 с.

29. Ільяхов М. Саричева Л. Пиши, скорочуй. Як створити дієвий текст / перекладач і адаптор Оксана Кобелецька. К.: Форс Україна, 2021. 440 с.

30. Карнаух А. С. Особливості застосування маркетингових інструментів в спортивних комунікаціях. Наукові записки [Українська академія друкарства]: зб. наук. пр. 2018. № 2 (57). С. 149–158.

31. Карнаух А. С. Особливості формування іміджу в системі спортивних комунікацій. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2018. № 2 (34). С. 110–115.

32. Карнаух А. С. Спортивні комунікації: комунікаційний процес, його сутність та перешкоди. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2019. № 1. С. 4-10.

33. Ковпак В. О. Українська спортивна періодика Галичини 20–30-х рр. ХХ ст. НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, від-ня «Наук.-дослід. центр періодики». Львів: ЛННБУ ім. В. Стефаника, 2008. 236 с.

34. Косюк О. М. Теорія масової комунікації: навч. посіб. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2012. 384 с.

35. Котлярова М. Валентина Пожилова: нарис про спортивного журналіста України. Бібліотека Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка: веб-сайт. URL: <http://labs.journ.univ.kiev.ua/spring2017/narys-pro-sportyvnohozhurnalista-valenty-na-pozhylova/>.

36. Крайняниця П. І. Історія закарпатського футболу / Розшифрування рукописів, упорядкування матеріалів, вступне слово В. Ю. Тарасюка. Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління в справах преси та інформації, 2004. 272 с.

37. Курбан О. В. PR у маркетингових комунікаціях. [Навчальний посібник]. К.: Кондор-Видавництво, 2014. 246 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7623/1/Kurban_%20PR_v_marketungovih_komunikacijah_%D1%81_246.pdf.

38. Куроченко І. О. Фізична культура і спорт: Інформаційно-методичний довідник з питань фізичної культури і спорту. К. 2004. 1184 с.

39. Кулик В. В. Олімпійський у серцях вогонь. Історія виникнення та становлення НОК України. К.: МП «Леся», 2008. 308 с.

40. Лалл Д. Медіа, комунікації, культура. Глобальний підхід. Пер. з англійської. К.: «К.І.С.», 2002. 264 с.

41. Лизанчук В. Журналістська майстерність: Підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 376 с.

42. Лубкович І. Соціальна психологія масової комунікації: підручник. Львів: ПАІС, 2013. 252 с.

43. Маріонда І. І., Тріфан О. М., Горват В. В. Фізичне виховання (методичні рекомендації). Ужгород: Видавництво «Гражда», 2015. 32 с.

44. Матулкін Б. Джерела до вивчення українського спорту в Галичині кінця

XIX ст. – 1939 р. Приклади інтерпретацій у світлі історії повсякдення. Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. 2016. Вип. 17. С. 154–162. URL: <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/13-10.pdf>.

45. Михайлович С. О. Спортивний літопис Ужгородського національного університету. Ужгород: ВДНЗ «УжНУ», 2009. 364 с.

46. Міжнародна газетна журналістика / Упорядкування, переклади та адаптація: А. Лазарева. К., 2005. 112 с.

47. Мой Д., Ордольфф М. Телевізійна журналістика: Практична журналістика, том 62 / За загал. ред. В. Ф. Іванова; пер. із нім. В. Климченка. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 234 с. URL: <https://www.aup.com.ua/televiziynna-zhurnalistika/>.

48. Моняк І. Марафон довжиною в життя: нариси. Ужгород: ТДВ «Патент», 2017. 108 с.

49. Мула В. Телебачення без спорту: а що далі? URL: <http://teleprostir.com/blogs/mula/322-2009-07-10-00-43-15>.

50. Олімпійська хартія. Міжнародний олімпійський комітет. К.: Олімпійська література, 1999. 96 с.

51. Основи теорії спорту для всіх: методичний посібник / уклад.: В. А. Товт, Л. О. Ляховець, К. М. Ляховець-Булеца, Н. В. Степчук. Ужгород: Говерла, 2014. 108 с.

52. Пиши сильно: практичні вправи, поради, теорія / упоряд. Litosvita. 3-тє вид. К.: Пабулум, 2019. 240 с.

53. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування К.: Перша друкарня, 2020. 704 с.

54. Плеханова Т. М., Деркач С. В. Новинна спортивна онлайн-журналістика: історія, сьогодення, тенденції розвитку. Наукові записки Інституту журналістики. Т. 53. 2013. Жовт.–груд. С. 248–250.

55. Поляк С. С., Тріфан О. М. М'ячеві ігри на Закарпатті. Волейбол. Ужгород: Гражда, 2014. 252 с.

56. Потятиник Б. В. Інтернет-журналістика: навч. посіб. Львів: ПАІС, 2010. 246 с.

57. Проблематика ЗМІ: навч. посіб.: у 2 т. Т. 2. [ред. і упоряд. О. Холод; автори: І. Козюпа, І. Костенко, О. Холод та ін.]. К., 2011. С. 570 с.

58. Про затвердження Реєстру визнаних видів спорту в Україні. Наказ Міністерства молоді та спорту України № 639 від 11.03.2015 [Із змінами...]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0639728-15#Text>.

59. Психологія журналістської творчості: Конспект лекцій / Укладач О. А. Кривопишина. Суми: Вид-во СумДУ, 2009. 132 с.

60. Пущина І. В., Зайцева В. М. Сучасна українська спортивна термінологія: навч. посіб. 2-е вид, доопрацьоване й розширене. Запоріжжя: ЗДУ, 2003. 98 с.

61. Розенко М. Історія дня: він єдиний український журналіст, який працює на спортивному естонському телебаченні. URL: <https://champion.com.ua/football/2022/07/02/847946/istoriya-dnya-vin-yedyyny-ukrayinskyy-zhurnalist-yakyy-pratsyuye-na-sportyvnomu-estonskomu-telebachenni>.

62. Саричев В. І. Спорт інвалідів та оздоровча рухова активність населення у формуванні людського потенціалу України. Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в сучасних умовах: Матеріали Регіональної науково-практичної конференції. Дніпропетровськ, 2016. С. 123–127.

63. Словник термінів та понять зі спортивних дисциплін: навч.-метод. посіб. / уклад.: О. О. Момот, Є. Ю. Шаповал, Ю. В. Зайцева, С. М. Новік; Полт. нац. пед. ун-тет імені В. Г. Короленка. Полтава: Видавець Шевченко Р. В., 2019. 148 с.

64. Спортивна медицина і фізична реабілітація: навч. посібник для студ. вищих мед. закладів / Шаповалова В. А., Коршак В. М., Халтагарова В. М., Шимеліс І. В., Гончаренко Л. І. К.: Медицина, 2008. 248 с.

65. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / Пер. з англ. Н. Єгоровець. К.: Вид. Дім: Києво-Могилянська академія, 2008. 408 с.

66. Стречинг (методичні рекомендації для студентів). Львів: Фест-Прінт, 2019. 52 с.

67. Сушко Р. О. Розвиток спортивних ігор в умовах глобалізації (на матеріалі баскетболу): монографія. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 360 с.

68. Тарасюк В. Висвітлення діяльності молодіжних спортивних організацій на шпальтах часопису «Свобода» (1932–1938). Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Ужгород, 2005. Вип. 9. С. 423–427.

69. Тарасюк В. Олімпійські ігри в колекції закарпаття. Ужгород, ТОВ «РІК-У», 2020. 60 с.

70. Тарасюк В. Специфіка подачі спортивних новин на українському телебаченні (за матеріалами інформаційних випусків телеканалів «Україна» та ICTV. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2011. Вип. 23. С. 117–121.

71. Тарасюк В. Спортивна публіцистика в закарпатській україномовній пресі 20–30-х років. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». Ужгород, 2007. Вип. 15. С. 132–136.

72. Тарасюк В. Спортивна тематика на шпальтах українськомовних часописів Закарпаття 20–30-х років ХХ ст. як фактор формування української національної ідеї. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». Ужгород, 2005. Вип. 11. С. 165–169.

73. Тарасюк В. Тематично-жанровий портрет регіонального спортивного сайту. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». Т. 2. № 42. 2019. С. 214–217.

74. Тарасюк В. Частина 9. Розвиток спорту. [Колектив авторів]. Закарпаття в незалежній Україні (1991–2016): до 25-річчя проголошення незалежності України: науково-популярний нарис; під заг. ред. М. Токаря; відп. за вип. М. Токар / АДРС «Карпатія». Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. С. 209–243.

75. Тарасюк В. Щодо використання футбольної термінології. URL: <http://ffz.org.ua/?p=65858>.

76. Тарасюк В. Ю. Із футбольного грона Закарпаття: Ернест Кеслер. Ужгород: ПП Наумченко Н. В., 2019. 36 с.

77. Тарасюк В. Ю. Розвиток спорту на Закарпатті в незалежній Україні (1991–2011). Ужгород: ФОП Бреза А. Е., 2011. 260 с.

78. Теорія і методика фізичного виховання в системі підготовки бакалаврів за спеціальністю «Середня освіта (Фізична культура)»: навч. посіб. / укладачі В. А. Товт, І. І. Маріонда. Ужгород: ТОВ «БЕСТ-прінт», 2022. 226 с.
79. Теорія і практика національної системи спорту для всіх: навч. посіб. / укладачі: В. А. Товт, В. Я. Сусла. Ужгород: ПП Данило С. І. 2017. 128 с.
80. Тимошенко Ю. О. Історичні умови та специфіка розвитку спорту й фізичного виховання в радянській Україні в 20–40-ві роки ХХ ст. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 446 с.
81. Українські фізкультурні історії. 60 розповідей про спорт до 30-ліття державної Незалежності. Альманах. К.: Арт Економі, 2021. 104 с.
82. Фізичне виховання дорослого населення: навч. посіб. / Укладачі В. А. Товт, Л. М. Джуган. Ужгород: «ТОВ «РіК-У», 2020. 166 с.
83. ФСК «Говерла» Ясіня – для нас завжди чемпіон! Спорт патріотів. Дрогобич: «Коло». 2020. 224 с.
84. Чекалюк В. Профільна спеціалізація журналіста – стимул до здорової конкуренції в медіа. URL: <https://nubip.edu.ua/en/node/63495>.
85. Шаповал Ю. Мистецтво журналізму: Монографія. Львів, 2007. 320 с.
86. Шевченко О. В., Яковець А. В. PR: теорія і практика. Підручник. К: Бізнесполіграф, 2011. 464 с.
87. Щепанський Ю. Я., Тамбовська М. Ю. Історія становлення спортивної журналістики в Україні. Обрії друкарства. 2014. № 1 (3). С. 210-2019.
88. Як висвітлювати новини спорту. Рекомендації експертів ІМІ. URL: <https://imi.org.ua/advice/yak-vysvitlyuvaty-novyny-sportu-rekomendatsiyi-ekspertiv-imi-i40567>.
89. Яремко І. 100 персон львівського спорту. Львів: Тріада плюс, 2010. 338 с.
90. Genovese J. The challenges of sports television reporting in the contemporary sports-media complex. The Pennsylvania State University. The Graduate School. College of Communications. 2010. 208 p. URL: https://etda.libraries.psu.edu/files/final_submissions/2727.
91. Büyükbaykal G. Importance of Sports Journalism Education. Journalism and mass communication. 2016. Vol. 6. No. 11. Nov. P. 661–668.
92. Harris N. The impact of social and digital media on sport. URL: <https://www.latrobe.edu.au/nest/the-impact-of-social-and-digital-media-on-sport/>.
93. How Digital Media Has Changed Sports Journalism. URL: <https://online.sbu.edu/news/sports-journalism>.
94. Sing A. Where Lies The Reputation of a Sports Journalist? URL: <https://bleacherreport.com/articles/86815-where-lies-the-reputation-of-a-sports-journalist>.
95. SMG: What hasn't changed about sports journalism. URL: <https://nsjc.mediaschool.indiana.edu/smg-what-hasnt-changed-about-sports-journalism/>.
96. The Challenges In Sports Journalism. URL: <https://www.vskills.in/certification/blog/the-challenges-in-sports-journalism/>.
97. Til V. The growing trend of sport specialization: Is it worth it? URL: <https://www.heraldnet.com/sports/the-growing-trend-of-sport-specialization-is-it-worth-it/>.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Асоціація національних олімпійських комітетів. URL: <https://www.apocolympic.org/>.
2. Асоціація спортивних журналістів України. URL: <https://uspa.com.ua/>.
3. Асоціація спортивної боротьби України. URL: <http://www.ukrwrestling.com/>.
4. Вітрильна федерація України. URL: <http://sfu.com.ua>.
5. Всеукраїнська федерація гольфу. URL: <http://www.ukrgolf.org>.
6. Європейські олімпійські комітети. URL: <https://www.eurolympic.org/>.
7. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
8. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/>.
9. Міжнародний олімпійський комітет. URL: <https://olympics.com/en/>.
10. Міністерство молоді та спорту України. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/>.
11. Національний олімпійський комітет України. URL: <http://noc-ukr.org/>.
12. Національний комітет спорту інвалідів. URL: <https://paralympic.org.ua/ua>.
13. Регіональні відділення НОК України. URL: <https://noc-ukr.org/about/structures/regional-departments/>.
14. Спортивний комітет України. URL: <https://scu.org.ua/>.
15. Українська федерація карате. URL: <http://wkf.com.ua>.
16. Українська федерація роликового спорту. URL: <http://rollersport.com.ua>.
17. Українська федерація фігурного катання на ковзанах. URL: <https://ufsf.com.ua/>.
18. Федерація академічного веслування України. URL: <http://www.rowingukraine.org/>.
19. Федерація бадмінтону України. URL: <http://www.fbubadminton.org.ua/>.
20. Федерація баскетболу України. URL: <http://fbu.ua/>.
21. Федерація бейсболу і софтболу України. URL: <http://www.fbsu.com.ua/>.
22. Федерація біатлону України. URL: <http://www.biathlon.com.ua/>.
23. Федерація боксу України. URL: <http://www.fbu.org.ua/>.
24. Федерація важкої атлетики України. URL: <http://uwf.net.ua>.
25. Федерація велосипедного спорту України. URL: <http://www.velosport.org.ua/>.
26. Федерація волейболу України. URL: <http://fvu.in.ua>.

27. Федерація водного поло України. URL: <http://www.water-polo.com.ua>.
28. Федерація гандболу України. URL: <http://www.handball.net.ua/>.
29. Федерація гімнастики України. URL: <http://ukraine-rg.com.ua/>.
30. Федерація греко-римської боротьби. URL: <http://borba.com.ua>.
31. Федерація дзюдо України. URL: <http://www.ukrainejudo.com/>.
32. Федерація каное України. URL: <http://www.canoe.in.ua/>
33. Федерація кінного спорту України. URL: <http://www.efu.org.ua/>.
34. Федерація легкої атлетики України. URL: <http://www.uaf.org.ua/>.
35. Федерація лижного спорту України. URL: <http://www.sfu.org.ua/>.
36. Федерація настільного тенісу України. URL: <http://uttfl.com.ua/>.
37. Федерація плавання України. URL: <http://usf.org.ua>.
38. Федерація регбі України. URL: <http://www.rugby.org.ua/>.
39. Федерація стрільби з лука України. URL: <http://www.archery.org.ua/>.
40. Федерація стрільби України. URL: <http://www.shooting-ua.com/>.
41. Федерація сучасного п'ятиборства України. URL: <http://www.fspu.org.ua/>.
42. Федерація тенісу України. URL: <http://www.ftu.org.ua/>.
43. Федерація триатлону України. URL: <http://www.triathlon.org.ua/>.
44. Федерація тхеквондо ВТФ України. URL: <https://ftu.in.ua>.
45. Федерація України зі стрибків у воду. URL: <http://www.df-ua.org/>.
46. Федерація фехтування України. URL: <http://www.nffu.org.ua/>.
47. Федерація футболу України. URL: <http://ffu.org.ua/>.
48. Федерація хокею на траві України. URL: <http://ukrainehockey.org/>.
49. Федерація хокею України. URL: <http://www.fhu.com.ua/>.
50. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо» України. URL: <http://www.dynamo.ua>.
51. Фізкультурно-спортивне товариство «Спартак» URL: <https://spartak.org.ua/>.
52. Центральний спортивний клуб Збройних сил України. URL: <https://cska.com.ua/>.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка «відмінно» («А») – матеріал викладено зрозуміло, у повному обсязі, із застосуванням бездоганної мови, логічно послідовно, із чітким аналізом суті теми чи проблеми, правильним трактуванням журналістських понять, явищ, тенденцій. Притому наведено характерні приклади з практики та зроблено відповідні теоретичні висновки. При виконанні практичного завдання здобувач фаху демонструє системні знання, високий рівень творчого підходу, ґрунтовність зробленого.

Оцінка «добре» («В») – матеріал подано чітко, змістовно, із високим рівнем аргументації, практичні завдання виконані на високому рівні, однак дещо неповно, з логічними вадами викладу, окремими неточностями, поодинокими незначними помилками мовного плану тощо.

Оцінка «добре» («С») – студент уміє ґрунтовно розкрити теоретичні питання, практичні завдання виконані відповідно до вимог, та помітні дещо серйозніші помилки, неточності.

Оцінка задовільно («D») – продемонстровано певний рівень знань, проте дещо поверхово, з очевидними помилками та неточностями логічного, мовного, наукового характеру, без урахування головних теоретико-практичних засад тощо.

Оцінка задовільно («Е») – студент доволі посередньо розкрив теоретичні питання, а практичне завдання виконав, припустившись суттєвих помилок. Притому здобувач фаху стикається зі значними труднощами при досягненні мети.

Оцінка «незадовільно» («FX») – виклад матеріалу здійснено на елементарному рівні, фактично не за темою, неправильно, із великою кількістю суттєвих помилок, на низькому мовностилістичному рівні, без демонстрування прикладів і висновків, без урахування наукових засад. Практичне завдання майже не виконано.

Оцінка незадовільно («F») – її студент заслуговує, не засвоївши навчальний матеріал, продемонструвавши знання на спорадичному рівні, що не дає можливість висвітлити питання теми чи виконати практичні завдання. Фактично студент не продемонстрував елементарного рівня знань та практичних навичок.

На основі здійсненого контролю знань студентам виставляється остаточна оцінка у вигляді «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». У разі допущення до заліку студент має право підвищити оцінку шляхом складання випробування.

Шкала оцінювання: національна та ESTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ESTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ РОБІТ

1. Мова сучасного спортивного видання: основні тенденції (за вибором).
2. Популяризація Олімпійських ігор: способи і прийоми (сайт за вибором).
3. Проблема висвітлення питань розвитку спорту в регіональному засобі масової інформації (за вибором).
4. Складові успіху спортивного коментатора на сучасному телебаченні (телеканал за вибором).
5. Ефективність використання спортивної фотографії в медіа (за вибором).
6. Проблема жанрового вибору в сучасному спортивному засобі масової інформації (за вибором).
7. Жанрова палітра спортивної шпальти в обласному часописі (за вибором) як чинник ефективності преси.
8. Тенденції розвитку спортивної блогосфери в Україні.
9. Спорту на сучасному радіо: тематичний аспект (ЗМІ за вибором).
10. Структура редакції сучасного спортивного засобу масової інформації: пошук оптимальної моделі.
11. Репрезентація спорту на шпальтах закарпатських ЗМІ в період до Другої світової війни: тематика, жанри, авторська мова.
12. Висвітлення діяльності СК «Русь» у пресі Закарпаття 1920–1930 рр.
13. Популяризація виду спорту (за вибором) у сучасному українському часописі: вибір засобів, прийомів, способів.
14. Діяльність спортивних журналістів в Україні (за вибором): складові професійної харизми.
15. Заголовок у спортивному матеріалі як засіб зацікавлення аудиторії.
16. Інтерв'ю – один з основних жанрів спортивної журналістики (ЗМІ за вибором).
17. Тема допінгу в сучасному спорті і медіа.
18. Проблема використання синонімії в журналістських матеріалах на спортивну тематику.

19. Репортаж і спортивна журналістика.
20. Використання сенсації в матеріалі спортивного журналіста.
21. Спортивна тематика як популяризація здорового способу життя в медіа (за вибором ЗМІ).
22. Просування новітніх видів спорту в медіа.
23. Особливості представлення дитячого спорту в обласному інтернетному виданні.
24. Проблема використання сучасної спортивної термінології в практичній журналістиці.
25. Застосування цифрових фактів для підсилення журналістського виступу (медіа за вибором).
26. Видавнича діяльність спортивних журналістів краю (регіон – за вибором).
27. Висвітлення діяльності Асоціації спортивних журналістів України у вітчизняних медіа.
28. Представлення ігрових видів спорту в ЗМІ (медіа за вибором).
29. Особливості розкриття духу змагань у друкованих та електронних засобах масової інформації.
30. Змістове наповнення спортивної програми на регіональному телебаченні.

ОКРЕМІ ЛЕГЕНДИ СВІТОВОГО СПОРТУ З РІЗНИХ ЙОГО ВИДІВ

Уле-Ейнар БЙОРНДАЛЕН – норвезький біатлоніст, лижник. 8-разовий чемпіон, чотириразовий срібний призер та володар бронзової медалі на Олімпійських іграх (1998, 2002, 2006, 2010, 2014), 20-разовий чемпіон світу, 14-разовий срібний і 11-разовий бронзовий призер чемпіонатів світу (1997–1999, 2000–2001, 2004–2005, 2008, 2010, 2015–2017). Єдиний із біатлоністів, хто перемагав на чотирьох змаганнях у своєму виді спорту на одній Олімпіаді (2002). Отримав неофіційне звання короля біатлону. Найуспішніший біатлоніст чемпіонатів та етапів Кубка світу зі свого виду спорту (відповідно 45 медалей та 96 перемог). Шестиразовий володар великого кришталевого глобуса в загальному залікові Кубка світу (1997–1998, 2002–2009).

Усейн БОЛТ – ямайський спринтер, восьмиразовий олімпійський чемпіон (2008, 2012, 2016), одинадцятиразовий чемпіон планети (2009, 2011, 2013, 2015), дворазовий срібний призер чемпіонату світу. Ніколи не був помічений у вживанні заборонених препаратів. Найшвидша людина у світі, за що отримав прізвисько «Блискавка». Володар чинних світових та олімпійських рекордів на дистанціях 100 та 200 метрів. Зокрема, стометрівку пробіг за 9,58, а двохсотметровку – за 19.19 сек.

Василь ІВАНЧУК – один із найкращих шахістів України за всі часи. У 1990–2000-х роках уходив до першої десятки гравців планети, міжнародний гросмейстер. Віцечемпіон світу-2002 (за версією ФІДЕ). Чемпіон Європи-2004. Чемпіон світу-2007 у бліці. Чемпіон світу-2016 у швидких шахах. Тричі вигравав супертурнір у Лінаресі. Чотири рази ставав чемпіоном світових шахових олімпіад (відповідно у складі збірних СРСР і України: 1988, 1990, 2004, 2010 рр.). На думку фахівців є одним із шахових геніїв.

Майкл ДЖОРДАН – американський баскетболіст команди «Чикаго Буллз». Дворазовий олімпійський чемпіон (1984, 1992), переможець Панамериканських ігор (1983) та чемпіонату Америки (1992). Багаторазовий

володар чемпіонського титулу в Національній баскетбольній асоціації. Член Баскетбольної зали слави. Один із кращих захисників у своєму виді спорту. І загалом цей гравець має неофіційне звання найкращого баскетболіста всіх часів та народів. Має неофіційне звання «Його повітряність».

Лариса ЛАТИНІНА (ДИРІЙ) – українська спортивна гімнастка, дев'ятиразова олімпійська чемпіонка, п'ятиразова срібна й чотириразова бронзова призерка Олімпійських ігор (1956, 1960, 1964). У 1964–2012 рр. володаркою найбільшої колекції нагород за всю історію (18). Членкиня Міжнародної зали слави спортивної гімнастики. Старша тренерка жіночої збірної команди СРСР зі спортивної гімнастики (1966–1977). Почесна громадянка міста Херсона.

Іван ПІДДУБНИЙ – український борець, шестиразовий чемпіон світу. До сімдесятирічного віку щоденно тренувався, дотримувався спортивного режиму й принципів чесності у спорті. За перемоги в 1905–1909 рр. найкращих у світі борців (трьох чемпіонів планети, кількох чемпіонів Європи, багатьох чемпіонів окремих країн) отримав неофіційне звання чемпіона чемпіонів.

Кріштіан РОНАЛДУ – португальський футболіст, гравець збірної своєї країни, клубів «Манчестер Юнайтед» (Англія), «Реал» (Мадрид), «Ювентус» (Італія). Рекордсмен за кількістю ігор і голів, п'ятиразовий володар Золотого м'яча (2008, 2013–2014, 2016–2017), шестиразовий другий футболіст у світі (2007, 2009, 2011, 2012, 2015, 2018), третій футболіст світу (2019), чотириразовий володар Золотої бутси УЄФА (2008, 2011, 2014–2015). Фіналіст та найкращий молодий гравець ЧЄ-2004, чемпіон Європи-2016. Переможець Ліги чемпіонів УЄФА (у сезонах 2007–2008, 2013–2018 років). Перший у світі футболіст із мільярдними статками та який зібрав понад 500 мільйонів підписників у соціальних мережах. Ідеально стежить за своєю фігурою.

Ігор ТУРЧИН – український гандбольний тренер. Найуспішніший тренер в історії гандболу. Заснував команду «Спартак» (Київ), яка 20 разів була чемпіоном СРСР, 13 разів переможцем Кубка європейських чемпіонів і зі своїм наставником потрапила до Книги рекордів Гіннеса. Підготував 20 олімпійських чемпіонок (1976, 1980), 20 чемпіонок світу (1982, 1986) та 12 бронзових призерок Олімпіад (1988, 1992).

Майкл ФЕЛПС – американський плавець, один із кращих спортсменів усіх часів. Єдиний у світі володар 28 олімпійських медалей, 23-разовий олімпійський чемпіон, 8-разовий олімпійський чемпіон на одній Олімпіаді, 26-разовий чемпіон світу і 39-разовий рекордсмен світу. Абсолютний (шестиразовий) рекордсмен за кількістю звань найкращого плавця року (2003, 2004, 2006–2009). Має розмах рук 203 см, що більше за його зріст.

Міхаель ШУМАХЕР – німецький автогонщик. Семиразовий чемпіон світу (1994, 1995, 2000–2004), володар багатьох рекордів «Формули-1». Один з найуспішніших пілотів за всю історію названих кільцевих автоперегонів, здобув 91 перемогу та 154 рази загалом піднімався на подіум. Отримав неофіційне звання червоного барона.

КОРОТКИЙ СЛОВНИК РОЗПОВСЮДЖЕНИХ У МЕДІА СПОРТИВНИХ ТЕРМІНІВ

Автогол – м'яч, який побував у воротах команди завдяки її гравцю.

Аперкот – короткий висхідний удар рукою (у боксі, кікбоксингу тощо) за внутрішньою траєкторією.

Апсет – перемога, яку неочікувано здобув спортсмен чи команда, які перебувають на останніх позиціях.

Асист – результативна передача в ігрових видах спорту, зокрема у футболі, унаслідок якої відбувається взяття воріт.

Аут – положення м'яча за межами поля під час гри, зокрема у футболі.

Аутсайдер – учасник змагань із найнижчими здобутками або їх відсутністю взагалі.

Буліт – призначений у хокеї штрафний кидок.

Велодром – спеціальна споруда з похилими доріжками для тренувань і змагань велоспортсменів.

Велотур – популярний вид велосипедних змагань у вигляді багатоденних перегонів на шосе та в декілька етапів.

Вільний агент – у професіональному спорті атлет, у якого закінчився контракт із командою чи клубом.

Вінгер – півзахисник атакуючого плану, який діє на фланзі нападу.

Візаві – гравець команди, розташований напроти такого ж суперника.

Віцечемпіон – спортсмен, команда, які фінішували в змаганнях на думогу місці (здобули срібну нагороду).

Гандикап – те ж саме, що фора – урахування лідерства учасника змагань у попередніх змаганнях перед новими або ж надання преференцій слабшому суперникові в протистоянні із сильнішим.

Гейм – частина гри в бриджі або тенісному сеті.

Гол – взяття воріт суперника шляхом влучання в них м'яча чи шайби.

Голкіпер – кіпер, воротар команди.

Дебют – початковий етап гри в шахи, спрямований на розвиток фігур.

Дербі – принципове протистояння гравців або команд (як правило, на основі географічного чинника або сусідства в турнірній таблиці).

Джокер – гравець команди, який замінює партнера й здатний змінити хід протистояння.

Дивізіон – ліга, серія, а інакше група команд, які на основі спортивного принципу виступають у регулярних змаганнях.

Дискваліфікація – покарання гравця, команди за грубе порушення правил або етичних норм у спорті.

Допінг – уживання спортсменами заборонених препаратів, процедур із метою отримання високих результатів.

Драфт – відбір до професійної команди гравців, які не пов'язані контрактами з іншими колективами-суперниками.

Дриблінг – маневр гравця з м'ячем (шайбою) із метою обійти суперника.

Дубль – термін у спорті, що позначає вигравш командою чемпіонату й Кубка країни, резервіста змагань або автора двох голів.

Дуплет – вид удару в більярді, за допомогою якого прицільна куля влучає в лузу після відбивання від борту.

Ексчемпійон – гравець або команда, які не брали участі в нових змаганнях або не підтвердили в них звання переможця.

Зона – частина ігрового майданчика, поля, яку контролює або в яку намагається вчасно потрапити гравець.

Капітан – гравець команди із пов'язкою, який офіційно представляє (захищає) її інтереси під час гри.

Кімоно – спортивний одяг для тренувань і змагань у єдиноборствах.

Клуб – популярний у світі вид громадської організації, у якій люди організовуються для здійснення спортивної діяльності.

Контрольний пункт – у спортивному орієнтуванні певна точка на місцевості, яку повинні відвідати учасники змагань.

Корнер – у футболі удар із кутової позначки.

Корт – майданчик для гри в теніс або бадмінтон.

Коуч – наставник, тренер команди.

Лайнсмен – боковий артір, суддя на лінії.

Легіонер – учасник регулярних вітчизняних змагань з іншої країни.

Ліберо – гравці (у волейболі, футболі), на яких покладають лише захисні функції.

Лідер – учасник змагань, котрий у них є кращим, або гравець команди з провідною в ній роллю.

Луза – отвір із сітковим мішечком на краях столу, куди кием намагається поцілити гральною кулею біяльрдист.

Марафонський біг – змагання з бігу на дистанції 42 км 195 м.

Матч століття – переважно командне змагання в ігрових видах спорту, яке увійшло в історію завдяки ажіотажній атмосфері або в результаті якогось особливого перебігу подій.

Навчально-тренувальний збір – системний спортивний захід, зорієнтований на ґрунтовну підготовку атлетів до змагань.

Напівсередній – розташований між крайнім і центральним гравцями гандболіст, як правило, із сильним кидком.

Овертайм – додатковий час у командних змаганнях (наприклад, у баскетболі), який виділяють для виявлення переможця за нічийного рахунку.

Офсайд – положення, за якого гравець (приміром, у футболі) перебуває поза грою.

Партер – у різних видах боротьби перебування спортсменів під час сутички в положенні лежачи, навколішки або сидячи.

Партія – частина поєдинку або й сам матч у волейболі, настільному тенісі, шахах та деяких інших ігрових видах спорту.

Пенальті – стандартний штрафний удар у футболі, мініфутболі.

Плеймейкер – гравець команди, який обирає атакувальну тактику.

Плей-оф – гра або їх серія на вибування – із метою визначити переможця змагань чи їх окремого етапу.

Подача – удар (зокрема у волейболі, тенісі), за допомогою якого м'яч запускають у гру.

Показовий вид спорту – вид спорту, який популяризують під час якихось змагань чи інших заходів.

Потрійний стрибок – технічно складний різновид легкоатлетичної дисципліни, яка охоплює три послідовні стрибки – скок, крок та стрибок.

Пресинг – тактика гри команди із застосуванням колективного відбору м'яча.

Призер – учасник змагань, який отримав у них приз або посів перше, друге чи третє місце.

Промоутер – компанія або особа, яка в професійному спорті (найчастіше в боксі) займається тренуванням, організацією поєдинків спортсменів, трансляцією боїв та популяризацією учасників єдиноборств.

Рапіра – клинкова фехтувальна зброя із гострим лезом.

Регламент – сукупність правил, якими обумовлюють проведення тих чи інших змагань.

Регулярний сезон – змагання в командних видах спорту до стадії плей-оф.

Рефері – арбітр, суддя спортивних баталій.

Ринг – спеціально облаштований майданчик для боксерських поєдинків та інших видів спортивно-бойових єдиноборств.

Роздільний старт – різновид старту в змаганнях, при якому атлети починають рух через певні часові інтервали.

Сейв – нейтралізація воротарем особливо загрозливого удару чи кидка суперника.

Секундант – асистент, посередник у спортивних баталіях.

Семиметровий – штрафний кидок із семи метрів у гандболі, яким карають команду суперника за позбавлення можливості (із порушенням правил) закинути м'яч у ворота.

Сет – ігрова партія в тенісі та окремих інших видах спорту.

Спорт – різновекторна змагальна діяльність за встановленими правилами на основі фізичної або інтелектуальної активностей людей.

Спортивна журналістика – галузь журналістики, пов'язана зі збором, опрацюванням, поширенням у медіа інформації на теми спорту й фізичної культури, а також яка є самостійною навчальною дисципліною, спрямованою на підготовку спортивних журналістів, та матеріальним результатом праці таких медійників.

Спортивний агент – особа, яка на договірній основі представляє інтереси спортсмена в цивільно-правових відносинах.

Спринт – змагання на коротких дистанціях в окремих дисциплінах різних видів спорту.

Спурт – тактичний прийом у вигляді короткочасного прискорення темпу руху в бігуна, веслувальника, велоспортсмена.

Стаєр – спортсмен, який біжить довгу дистанцію.

Суха гра – гра команд, у якій учасники змагань не віддали суперникові жодного очка (скажімо, у футболі без пропущених м'ячів).

Стандарт – вільний, кутовий або штрафний удар у футболі.

Тайм-аут – здебільшого однохвилинна перерва в грі з метою перепочинку, обрання подальшої стратегії суперництва чи послаблення атакуючого запалу суперника.

Тарілка – керамічна мішень, яку використовують у стендовій стрільбі.

Татамі – спеціально встановлені на підлозі мати для проведення борцівських та інших єдинобств.

Технічний нокаут – у бійцівських поєдинках втрата спортсменом можливості продовжувати сутичку в результаті якоїсь перешкоди (наприклад, травмування).

Трамплін – спортивна споруда, яку використовують для стрибків спортсменів (скажімо, на лижах чи у воду).

Трансфер – перехід гравця з клубу в клуб (як правило, у футболі) відповідно до закріплених у контракті між обома сторонами норм.

Трек – споруда, створена для проведення велосипедних перегонів.

Фальстарт – початок руху атлета до відповідного сигналу.

Фанат – особливо пристрасний уболівальник команди.

Фарм-клуб – клуб, який співпрацює з іншим клубом (як правило, головнішим), залучаючи з нього гравців до свого складу.

Федерація – громадська організація в окремому виді спорту, створена для його розвитку.

Фейр-плей – відповідне правилам справедливе, чесне суперництво.

Фізична культура – вагома складова загальної культури, яка базується на фізичному вихованні та руховій активності людини.

Фіналіст – учасник фінального етапу змагань.

Фінт – оманливий щодо суперника маневрений рух із метою отримати перевагу.

Фол – порушення гравцем правил гри (приміром, у футболі, баскетболі).

Форвард – яскраво виражений нападник команди.

Фотофініш – технічна фіксація перетину фінішної прямої учасниками баталій.

Фукс – у більярді неочікувано влучена в лузу куля.

Хавбек – гравець півзахисного плану в команді.

Хет-трик – три голи гравця впродовж одного матчу.

Хронометраж – контроль тривалості спортивних баталій із використанням секундоміра.

Цугцванг – ігрова ситуація в деяких настільних іграх (шахах, шашках), за якої будь-який наступний хід спортсмена призведе до погіршення власної позиції.

Чемпіонат – офіційні регулярні змагання у вигляді першості, метою яких є визначення переможця.

ВИДИ СПОРТУ ТА ОКРЕМІ ВИДИ ЗМАГАНЬ, ПОШИРЕНІ У СВІТІ*

Автожиринг – технічний вид спорту, пов’язаний із демонстрацією майстерності під час польотів на спеціальних гвинтокрильних апаратах – автожирах (інакше – гіропланах, гірокоптерах, обігокрилах, ротапланах).

Айкідо – різновид японського єдиноборства з використанням кидків і захоплень, що ґрунтується на поєднанні бойових мистецтв разом із філософією та релігійними переконаннями й передбачає злиття з атакою суперника й переспрямування енергії останнього.

Аквабайк – різновид водномоторного спорту у вигляді гонок на водних мотоциклах – гідроциклах.

Акватлон – вид спорту, пов’язаний із суперництвом на воді та під водою, зокрема:

із заволодінням стрічкою суперника, закріпленою на його щиколотці (*спортивний аквалон*);

із застосуванням задушливих, больових і прийомів володіння ножем (*бойовий акватлон*);

із вправами підводної гімнастики й акробатики (*гімнастичний акватлон*).

Акростріт – один із неформальних видів спорту, який поєднує стійки на руках на узвишші, стрибки й сальто з різної висоти й через різні перепони.

Алтимат – неконтактний вид спорту з літаючим диском, заснований на грі двох команд, мета яких – за допомогою пасів перемістити диск через ігрове поле в зону суперника, де його повинен зловити один зі своїх гравців.

Анеждоді (англбол) – вид спорту, у якому одній із команд, які змагаються за м’яч, потрібно влучити в ціль, розташовану на вершині спеціально встановленої жердини.

Альпінізм – вид спорту, який передбачає підкорення природних і штучних скель і стін, зокрема й гірських вершин. Розрізняють:

лижний альпінізм – із застосуванням лижних засобів.

Армрестлінг (армспорт, боротьба на руках, рукоборство) – вид

спортивних єдиноборств, основу якого становить боротьба на руках.

Атлетика важка (важка атлетика) – силовий вид спорту, у якому переможець визначається за кращим виконанням вправ зі штангою (піднімання ваги).

Атлетика легка (легка атлетика) – олімпійський вид спорту, який об'єднує різні дисципліни, пов'язані з бігом на різні дистанції, метаннями, спортивною ходьбою та стрибками. Зокрема, охоплює:

*біг (на стадіоні, по шосе),
біг із бар'єрами та перешкодами,
крос (біг пересічною місцевістю),
стрибки в довжину й висоту,
потрійний стрибок,
спортивну ходьбу,
штовхання ядра,
метання списа,
молота,
диска*

та відповідні багатоборства.

Розрізняють також:

стрибки в довжину з місця – звичайні стрибки в довжину, але без розбігу;

скандинавську ходьбу – ходьбу зі спеціальними, схожими на лижні, палицями.

Багатоборство – вид спортивних змагань, у якому використовують комплекс вправ або видів спорту. Розрізняють, до прикладу:

багатоборство зі стрільби з лука (на різні дистанції);

багатоборство з кульової стрільби – уходить стрільба з нарізної зброї (гвинтівки чи пістолета) по мішенях із положень «лежачи», «із коліна» та «стоячи»;

багатоборство тілоохоронців – спортивне багатоборство, яке поєднує змагання в окремих видах професійної охоронної діяльності – стрільбі, рукопашному бої, техніці й тактиці захисту VIP-персон під час супроводу пішки, подоланні смуги перешкод, наданні медичної допомоги й пошуці гіпотетичних вибухових пристроїв в автомобілі;

богатирське багатоборство (стронгмен) – атлетичний вид спорту, у якому переможець визначають за допомогою ряду визначених організаторами силових вправ;

важкоатлетичне багатоборство (класичне двоборство – ривок і поштовх штанги двома руками; *класичне триборство* – вижимання, ривок, поштовх штанги двома руками; *класичне п'ятиборство* – із вижиманням, ривком, поштовхом штанги двома руками та ривком і поштовхом однією рукою);

військово-спортивне багатоборство (ВСБ) – створений в Україні спортивно-технічний і прикладний вид спорту, який поєднує *бойове двоборство*, до якого входять всестильовий бій із можливостями ударної та кидкової технік, і стрільба з пневматичної гвинтівки, та *військово-прикладне семиборство* (плавання 50 метрів, стрільба з пневматичної гвинтівки, біг на 100 та 3000 м, підтягування на перекладині подолання смуги перешкод і метання гранати);

також *військово-спортивні багатоборства* – вид багатоборств, які поєднують низку напрямків військово-спортивних змагань із *бойового й аеромобільного багатоборства, військово-прикладного семиборства, службового двоборства, прикладної стрільби, офіцерського триборства* тощо; *гімнастичне багатоборство* (виконання вправ на різних снарядах у спортивній гімнастиці – *триборство, шестиборство, дванадцятиборство*); *кінне триборство* – змагання з манежної їзди, польових випробувань і подолання перешкод на коні;

ковзанярське чотириборство – швидкісний біг на ковзанах на чотири дистанції;

комплексне плавання (на різних дистанціях батерфляєм, на спині, брасом і вільним стилем, із комбінованими естафетами);

легкоатлетичне багатоборство (поєднує легкоатлетичні дисципліни – *триборство, п'ятиборство, шестиборство, семиборство; десятиборство* – біг на 100 ярдів, штовхання ядра, стрибки у висоту, ходьба на 800 ярдів);

лижне багатоборство (*гірське (альпійське) двоборство* – охоплює лижний слалом та швидкісний спуск; *гірське триборство* – із поєднанням лижних слалому, слалому-гіганта й швидкісного спуску; *двоборство* – у вигляді стрибків із трампліна та лижного кросу);

лижні перегони (лижні гонки) – зимово-лижний вид спорту у вигляді перегонів сніговим покриттям на лижах із комбінованими естафетами, класичним стилем і ковзанярською ходою, перегонами-переслідуваннями (пурситом), дуатлоном тощо;

морське багатоборство – офіційно визнаний в Україні вид спорту, у якому учасники змагаються в плаванні на 400 м вільним стилем, стрільбі з малокаліберної гвинтівки на дистанції 50 м і легкоатлетичному кросі на 1,5 км та веслуванні на морських ялах на дистанції 2 км й у перегонах на гребно-вітрильних ялах;

сучасне п'ятиборство – олімпійський вид спорту, який охоплює змагання з бігу (кросу), кінного спорту, плавання, стрільби та фехтування;

сучасне триборство – стрільба з пістолета чи малокаліберної гвинтівки), плавання (300 м вільним стилем), біг (крос пересічною місцевістю на 4000 м);

тріатлон (триатлон) – вид спорту, у якому переможця визначають за сумою трьох дисциплін: бігу, їзди на велосипеді та плавання (виділяють і *зимовий тріатлон* – безперервне триборство на снігові у вигляді бігу, велоїзду та бігу на лижах; *паратріатлон* – тріатлон, адаптований для людей з інвалідністю); *поліатлон* – вид спорту, основу якого становлять літне або зимове комплексне спортивні багатоборства;

яєчне багатоборство – старовинний комплекс, який виник в Англії та поєднує змагання з чотирьох «яєчних» дисциплін: метання у мішень на влучність і з певної відстані; метання на відстань; бігу з яйцем у ложці, закріпленій у роті на якомога довшу дистанцію; рулетки (із шести яєць серед варених потрібно виявити одне сире шляхом розбивання їх по черзі із суперником об голову один одного).

Баскетбол – командна спортивна гра з м'ячем, мета якої полягає в тому,

щоб закинути м'яч у кільце із сіткою (кошик) суперника, завадивши при цьому аналогічним діям суперника. Розрізняють окремі різновиди баскетболу:

баскетбол на візках – баскетбол, адаптований для спортсменів на візках;

баскетбол на воді – заснований на поєднанні баскетболу та водного поло вид спорту, у якому гравцям однієї команди потрібно влучити м'ячем у кошик іншої, розташований на воді;

рингбол – безконтактний ігровий вид спорту, версія мінібаскетболу, схожа на нетбол і корфбол;

стритбол – вуличний баскетбол (баскетбол 3х3); гра в якій, на відміну від звичайного баскетболу, може проходити на одне кільце, і з відведенням меншого часу на атаку та з трьома гравцями в одній команді.

Бейсбол – спортивна гра, у якій у нападі потрібно заробити пробіжку шляхом відбивання битою м'яча, який кидає подавальник, і пробігу через чотири бази, рухаючись проти годинникової стрілки. Розрізняють іще:

софтбол – різновид бейсболу з видозміненим м'ячем – більшим і м'якшим.

Бій рукопашний (рукопашний бій) – спортивне єдиноборство, основою якого є бій між суперниками тільки з використанням можливостей власного тіла, голіруч.

Бій середньовічний (середньовічний бій) – порівняно молодий вид спорту у вигляді повноконтактного бою з використанням зброї та спорядження, характерного для епохи Середньовіччя. Функціонують також:

картонні бої на мечач – різновиди боїв на мечах у вигляді картонних труб.

Бій універсальний (універсальний бій) – комплексний вид спорту який поєднує в собі подолання смуги перешкод, метання ножів у мішень на відстані 3 м, стрільбу з пневматичної зброї за 15 м від цілі та рукопашний бій на рингу.

Бодібілдинг (культуризм) – вид спорту, у якому на основі об'єму, естетичності й сбалансованості пропорцій оцінюється досконалість тіла, фактично – мускулатура учасників, які позують перед суддями.

Бокс – вид спорту, який є боєм на кулаках у спеціальних рукавичках між двома спортсменами, котрим дозволено завдавати ударів у верхню частину тіла збоку та спереду. Розрізняють іще:

професійний бокс – від любительського відрізняється тим, що є для атлета основним заняттям, способом заробітку коштів; відрізняється, як правило, більшою тривалістю бою, особливою конструкцією рукавичок, що дозволяє завдавати суперникові сильніших ударів та відсутністю в атлетів майок і шоломів. Виділяють чотири основні боксерські версії – *WBC* (Всесвітня боксерська рада), *WBA* (Всесвітня боксерська асоціація), *IBF* (Міжнародна федерація боксу) і *WBO* (Всесвітня боксерська організація);

тайландський бокс Муей Тай (тайський бокс, муай-тай, муей-тай) – тайландське бойове мистецтво, засноване на ударній техніці рук і ніг;

французький бокс Сават (сават) – французьке бойове мистецтво, у якому дозволяють удари кулаками та ногами, але який відрізняється (скажімо, від карате чи кікбоксингу) особливою технікою ударів.

Боротьба – вид спорту у вигляді єдиноборства за встановленими правилами. Є чимало різновидів боротьби. Ось деякі з найвідоміших:

Алиш (боротьба на поясах Алиш) — силове єдиноборство, яке охоплює різноманітні види національних єдиноборств у єдину структуру та від інших видів боротьби на поясах різняться способом тримання поясу (перед захватом спортсмени обгортають пояси один одного навколо своїх зап'ястків);

боротьба на поясах – контактний вид спорту, у якому учасники змагаються в одязі, що має пояс (окремо вирізняється *українська боротьба на поясах* – поширена в Південній та Східній Україні й має на меті не нанести ушкодження супротивникові, а довести свою перевагу;

боротьба самбо (самбо) – спортивне єдиноборство, що зародилося шляхом поєднання елементів різних видів національної боротьби й складається з арсеналу больових прийомів та кидків, які застосовують у стійці та партері – у положенні стоячи на колінах, сидячи або лежачи. Вирізняють також *бойове самбо* – на відміну від самбо передбачає не тільки демонстрування кидкової техніки боротьби й техніки больових прийомів, а й ефективність технічних дій із нейтралізації фізичної агресії.

вільна боротьба – вид спортивного єдиноборства, у якому учасник намагається покласти на лопатки суперника за допомогою підсікань, кидків, підніжок та інших подібних технічних прийомів; боротьба греко-римська (греко-римська боротьба, класична боротьба) – вид заснованої в Європі класичної боротьби, у якій суперника потрібно покласти на лопатки без застосування підніжок, захоплень нижче пояса та інших подібних технічних прийомів;

греплінг – комплексний вид боротьби, у якому атлети використовують позиційні переміщення, різні технічні прийоми (захоплення, кидки, підсічки тощо), больові та задушливі прийоми з метою підкорення суперника.

куруш (Кураш, боротьба Кураш) – традиційний для тюркських народів вид боротьби на поясах у стійці стоячи із застосуванням кидків (існують також загалом різноманітні національні види боротьби: *барильда* (у монголів), *бретонська* (у бретонців), *гюлеш* (в азербайджанців), *кола енд елбоу* (ірландська боротьба) – один із традиційних видів кельтської боротьби, співставний із *бретонською* та *корнською* боротьбою; *корнська* (у корнців), *кох* (у вірменів), *сумо* (у японців – бойове мистецтво, у якому два суперники на спеціальному помості – дохьо – визначають кращого в борцівському крузі шляхом виконання двох головних умов: потрібно, щоб візаві першим торкнувся поверхні будь-якої частини тіла, крім стоп, або ж щоб суперник торкнувся першим поверхні за межами круга; цей вид боротьби дуже популярний у світі); *триньте-дряпте* (або тринта – у молдаван), *халсагай* (у якутів), *хрест* (в українців), *хуреш* (у тувинців), *чидаоба* (у грузинів) тощо;

пляжна боротьба – вид боротьби в положенні стоячи з використанням ніг у колі (зоні) діаметром 7 метрів упродовж трьох хвилин;

реслінг – театралізована спортивна боротьба з елементами атлетизму, бойових мистецтв і вистави.

Бо-таоші – поширена в Японії гра, у якій одній із команд із 75 нападників потрібно першою перемогти стільки ж захисників супротивника шляхом опущення до кута в тридцять градусів (стосовно землі) закріпленого перпендикулярно до поверхні стовпа.

Боулінг – спортивна гра, яка має на меті за допомогою рук найменшою кількістю куль збити спеціальні мішені – кеглі, що встановлюють у кінці безбортової доріжки. Окремо вирізняють і такий різновид боулінгу, як:

ірландський боулінг – вуличний (адаптований до вуличної ситуації) та *дорожній* (на відміну від звичайного потрібно не збити кеглі, а прокотити металеву кулю якомога далі, зробивши найменшу кількість кидків при проходженні відстані в дві милі). Походить від назви *кегельбан* (кеглі) – теж гри спортивного типу, у якій переможця визначають шляхом збивання найменшою кількістю куль, що випускають руками, якнайбільшої кількості фігур – кеглів, розставлених у певному порядку на спеціальному майданчику.

Боулз – традиційна англійська спортивна гра, у якій потрібно підкотити асиметричні кулі якнайближче до невеликої білої під назвою «Джек» або «Кітті».

Боулспорт – використовувана загальна назва, яка об'єднує такі види спорту, як *петанк* і *бочче* (*бочче-раффа* й *бочче-воло*).

Бочче (бочча) – поширена в Італії та в деяких інших країнах гра з м'ячем, співставна з *боулзом*, *петанком* та є різновидом *боулспорту*. Від петанку, зокрема, відрізняється рівнішим та значно більшим майданчиком, більшими кулями. Має різновиди, зокрема основні:

бочче-воло (із металевими кулями);

бочче-рафа (із полімерними чи дерев'яними).

Бридж (спортивний бридж) – вид спорту, одиницею гри якого є заздалегідь приготована роздача карт, за допомогою якої в проведеному контракті потрібно набрати якнайбільше очок.

Брумбол – зимовий командний вид спорту у вигляді поєднання *хокею із шайбою* та *флорболу*, де на льодовому майданчику замість шайби використовують м'яч, замість ключки – мітлу, замість ковзанів – взуття з гумовою підшвою.

Буллрайдинг – екстремальний вид спорту, пов'язаний із необхідністю протриматися приборкувачу 8 сек. на непередбачуваному за поведінкою біку.

Вейкбординг – вид спорту, який поєднує *серфінг*, *сноубординг*, *скейтбординг* і водні лижі, де катер буксирує райдера на короткій та і широкій дошках, залишає за собою хвилю; і вейкбордист використовує останню як трамплін, виконуючи в стрибку різноманітні трюки.

Вінгсьютінг (політ у вінгсьюті) – вид спорту у вигляді польоту в спеціальних комбінезонах (вінгсьютах) на невеликі відстані без спеціальних літальних механізмів.

Віфлбол – вид спорту, який є спрощеним аналогом *бейсболу*.

Волейбол – командно-спортивна гра з м'ячем, у якій гравцям (по 6 у кожному колективі) потрібно переправити м'яч над сіткою (зазвичай руками) на іншу половину майданчика так, щоб він її доторкнувся, і запобігти намаганням суперника зробити те саме. Розрізняють іще:

боссабол – поширений у Бразилії вдосконалений вид *пляжного волейболу* з батумом на волейбольному майданчику для стрибків гравців із метою закидання м'яча під сітку суперника;

волейбол сидячи – паралімпійський вид спорту у вигляді різновиду

волейболу для інваспортсменів з ураженнями опорно-рухового апарату;
пляжний волейбол – ігровий вид спорту, у якому на піщаному майданчику команди (по два універсального плану гравці в кожній) змагаються за волейбольними правилами;

сепак-такро (сепак такрау, волейбол ногами) – популярний у Південно-Східній Азії вид спорту у вигляді волейболу з використанням ротангового м'яча, якого можна торкатися лише головою, грудьми або ногами;

сніжний волейбол (сніговий волейбол, волейбол на снігові) – вид спорту у вигляді волейболу на снігові з трьома гравцями в одній команді.

Гандбол – командно-ігровий вид спорту, у якому руками суперники (по 7 у кожному колетиві) протягом двох таймів по 30 хвилин намагаються закинути у ворота один одного якомога більше м'ячів. Має різновиди:

американський гандбол (уоллбол) – у ньому два–чотири гравці однієї команди використовують руки для ударів гумовим м'ячем об стіну так, щоб їх суперники не змогли зробити те ж саме, поки м'яч не вийде за межі майданчика;

гельський гандбол (ірландський гандбол) – гра, яка немає нічого спільного зі звичним гандболом, а є продуктом поєднання *ракетболу*, *сквошу* та *пілоти*, де потрібно бити по м'ячу не ракеткою, а рукою, діючи один на один або два на два;

пляжний гандбол – командно-ігровий вид спорту, різновид гандболу, у якому на піску або спеціально облаштованому піщаному пляжі учасники намагаються закинути руками у ворота суперника якнайбільше м'ячів.

Геліскіінг (гелі-скі) – екстремальний вид спорту у вигляді катання на гірських лижах і сноубордах недоторканими трасами.

Гилка – схожа до *бейсболу* народна спортивна гра з м'ячем («свинкою») та палицею-битою. Розрізняють іще такі підвиди, як:

лапта – російський аналог гилки;

раундерз – ірландський аналог гилки;

таунбол – американський варіант гилки.

Гімнастика – комплекс вправ і прийомів, покликаних зміцнювати здоров'я людини, покращувати стан тіла, його статури, а також гнучкість, спритність, координацію, витривалість, силу. Гімнастику поділяють на окремі види спорту. Зокрема, самостійно функціонують:

вулична гімнастика (стріт-гімнастика, воркаут) – окремий вид гімнастики, головними елементами якої є вуличні вправи (підтягування, акробатичні рухи) на брусах і турніку;

естетична гімнастика (групова естетична гімнастика) – вид спорту, що ґрунтується на композиційному виконанні із застосуванням гармонійних і ритмічно-динамічних елементів рухів тіла та природної сили й грації;

спортивна гімнастика – вид спорту, що базується на виконанні вправ на спритність відповідно в чоловіків і жінок у вільному режимі, на кільцях, паралельних брусах, перекладині, гімнастичному коні, колоді, опорному стрибку та багатоборстві;

повітряна гімнастика – екстрімно-гімнастичний вид спорту, у якому трюкові елементи виконують у повітрі кільцях, ремені або тканинах;

ритмічна гімнастика (спортивна аеробіка) – вид спорту, який базується на поєднанні гімнастичних елементів з аеробною хореографією;

спортивна акробатика – різновид гімнастичного спорту з переважним використанням стрибкової та силової акробатики в повітрі (*повітряна акробатика*) або на підлозі (*партерна акробатика*) із застосуванням спортивного приладдя або без нього;

художня гімнастика – складний у координаційному відношенні жіночий вид спорту, вправі в якому виконують під музичний супровід із стрічками, булавами, м'ячами, скакалками та обручами.

Го – стародавня китайська настільна гра, поширена в країнах Східної Азії, суть якої полягає в захопленні якомога більшої території на дошці каменями свого кольору, не даючи можливості конкурентові оточити свої камені.

Голбол – командно-ігровий вид спорту (по три гравці (переважно з вадами зору) в кожному з двох колективів), у якому м'яч із умонтованим дзвіночком потрібно закинути у ворота суперника.

Гольф – ігровий вид спорту, у якому маленький м'яч потрібно загнати в спеціально влаштовані в ґрунт лунки шляхом проходження відведеної дистанції якнайменшим числом ударів ключок. Є ще також: *мінігольф* – той же гольф, але змагання з якого відбуваються з ключкою та м'ячем на невеликому за розміром спеціально облаштованому полі.

Гонитва спортивна за сиром – (спортивна гонитва за сиром, сирні гонки) – поширене в Південно-Західній Англії змагання у вигляді спуску крутим схилом за головою фірмового сиру.

Гонки – різновид змагань, пов'язаних із подоланням встановленої відстані за певний час із допомогою засобів пересування. Із гонками пов'язують такі види спорту, як:

автогонки – гонки на автомобілях;

гонки на газонокосарках – різновид моторного спорту у вигляді змагань на модифікованих садових тракторцях-газонокосарках;

гонки на собачих запрягах – їздовий кінологічний вид спорту зі змаганням на час і відстань із використанням собак;

розрізняють і *гонки на собачих запрягах без снігу* – вид спорту із застосуванням собак для долання відстані на час за допомогою запряг і з використанням коліс замість полозів;

гонки на тракторах (тракторні перегони) – технічний вид спорту у вигляді тракторних перегонів;

картинг – технічний вид спорту, який передбачає змагання у вигляді гонок на спеціальних швидкісних засобах пересування автомобільного типу без кузовів – картах (існує також *айскартинг* – аналог літнього картингу, на відміну від якого змагання відбуваються на льоду та із зимовими покришками).

Горнуссен – гра швейцарських фермерів з елементами *гольф*у й *бейсболу*, у якій одній команді потрібно запустити гумовий м'яч за допомогою довгого гнучкого стрижня з твердим наконечником, а суперникам зупинити його за допомогою плакатів.

Гра у м'яч месоамериканська (месоамериканська гра в м'яч) – одна з перших міжнародних спортивних ігор та спортивна гра народів Месоамерики з поєднанням місцевих ритуалів, суть якої полягала в збереженні м'яча в грі завдяки його відбиванню певними частинами тіла.

Грепплінг – комплексний вид боротьби, у якій із використанням больових, задушливих, технічних прийомів (без застосування ударної техніки) прагнуть здолати суперника (іншого грепплера).

Гувербол – подібна до *волейболу* й *тенісу* гра медичним м'ячем.

Двобій козацький (козацький двобій) – українське національне змішане бойове мистецтво, яке складається з трьох різноконтактних поєдинків – «Забави» (із дозованим контактом), «Борні» (із легким контактом) і «Герця» (із повним контактом).

Джай Алай – гра схожою на величезний ківш для води ракеткою, з елементами *гандболу* та *бадмінтону*, де потрібно відкинути м'яч у бік від стіни до поля противника.

Джампінг (скай-джампінг) – розроблена чеськими фітнесінструкторами система кардіотренувань у вигляді стрибків на мінібатуті; різновид фітнесзань. Розрізняють також окремі підвиди:

банджі-джампінг (банджі-стрибки) – екстремальний вид спорту й популярна у світі розвага у вигляді стрибка людини з еластичним страхувальним канатом (банджі) з великої висоти з наближенням до землі або (зазвичай) води;

бейсджампінг – екстремальний вид спорту у вигляді стрибків із парашутом із висотних об'єктів – хмарочосів, мостів, скель тощо);

роуп-джампінг – відносно молодий екстремальний вид спорту, пов'язаний зі здійсненням стрибка з висотних промислових чи природних об'єктів із використанням альпіністичного спорядження.

Джиу-джитсу (дзю-дзюцу) – вид японського бойового мистецтва, заснованого на м'якій техніці рухів зі зброєю та без неї. Вирізняють іще:

бразильське джиу-джитсу – вид спортивного єдиноборства, який завдяки розробленій у Бразилії спеціальній техніці больових і задушливих прийомів джиу-джитсу дозволяє ефективно змагатися із візаві.

Джоглінг – вид спорту, заснований на одночасному бігові та жонгливанні.

Дзюдо – японське спортивне єдиноборство, у якому перемоги досягають завдяки ефективному застосуванню больових прийомів, утримання, кидків, що виконують у стійкій та партері – у положенні стоячи на колінах, сидячи або лежачи.

Доджбол – динамічна гра, у якій розташовані один напроти одного вибивали повинні влучити м'ячем у ведучого, розміщеного між ними.

Єдиноборства змішані (змішані єдиноборства, ММА) – вид спорту й бойове мистецтво, яке поєднує в собі різноманітні засоби й способи ведення рукопашного бою.

Же-де-пом – одиночна або командна старовинна гра, попередник *гандболу*, *ракетболу* й *тенісу* – коли м'яч руками, бітами а пізніше ракетками перебували через натягнуті мотузку чи сітку. Розрізняють:

лонг-пом (довгу пом);

курт-пом (коротку пом).

Зіп-лайн – вид спорту, у якому за допомогою спеціального спорядження спортсмени демонструють майстерність спуску металевими тросами розташованої на висоті канатної дороги.

Змагання вусів і борід – змагання володарів найоригінальніших борід і вусів.

Зорбінг – вид спорту, суть якого полягає в спуску людини з гори або переміщення горизонтальною поверхнею (снігом – *сніговий зорбінг*) у прозорій кулі під назвою «зорб».

Каббаді – популярна в Азії командна гра, у якій на ігровому полі, розділеному лінією, потрібно на чужій половині доторкнутися гравця противника під вигук «Каббаді! Каббаді!» та встигнути повернутися на свою половину й змагатися, поки не лишиться жодного конкурента.

Канатоходіння (слеклайн, ходіння канатом) – вид циркової еквілібристики, змагальна суть якої полягає в подоланні канатом (пішки або на велосипеді) відстані на час.

Каньйонінг – екстремальний вид спорту, поширений насамперед у гірських країнах Західної Європи і який постає у вигляді спуску гірською річкою та прилегло до неї каньйону за допомогою мотузки та без використання плавзасобу.

Кануполо (канополо, каное-поло) – вид спорту у вигляді гри на водоймах м'ячем за допомогою веслування на спеціально встановленому майданчику з воротами.

Карате (традиційне карате) – вид японського єдиноборства, заснованого на мистецтві ударів руками й ногами. Має чимало різновидів. Серед основних слід виділити такі:

карате годзю-рю – окінавський стиль карате з поєднанням м'якої та жорсткої технік ведення бою;

карате кіокушинкай – заснований у 1950-их рр. Масутацу Оямою один із найскладніших та жорстких різновидів карате;

карате шотокан (шотокан карате-до) – створений Гітіном Фунакосі стиль карате, який вирізняється, зокрема, лінійними переміщеннями, жорсткими блоками, потужними ударами рук.

Квадрат – гра для чотирьох осіб на квадратному майданчику, розподіленому на рівні чверті, у якій після відскоку м'яча від землі у своїй чверті потрібно переправити його на територію одного із суперників ногою, коліном або головою.

Квідич – вигадана спортивна гра персонажів книжки Дж. К. Ролінг про Гаррі Поттера, суть якої полягає в намаганнях команди із семи гравців за допомогою яскраво-червоного завбільшки з футбольний м'яч квафела влучити в одне із шести кілець, розташованих на стадіонному полі.

Кендо – японське фехтування за допомогою бамбукових мечів.

Керлінг – зимовий олімпійський вид спорту у вигляді гри на льодовому майданчику, суть якої полягає в спрямуванні відполірованих гранітних шайбоподібних снарядів доріжкою в напрямку до цілі, позначеної концентричними колами. Виділяють:

керлінг на візках – керлінг, адаптований для тих, хто пересувається на візках.

Кіберспорт (е-спорт) – збірна назва змагань із використанням спортвідеоігор.

Кікбоксинг – вид спорту, заснований на поєднанні боксерської техніки з прийомами (підсічки, кидки, удари ногами) східних єдиноборств. Вирізняють різновиди за приналежністю до міжнародних організацій зі своїми правилами в змаганнях. Зокрема, в Україні як види спорту визнано такі версії кікбоксингу: *ISKA* – Міжнародна асоціація спортивного карате, *WAKO* – Всесвітня асоціація організацій кікбоксингу, *WKA* – Всесвітня асоціація кікбоксингу, *WPKA* – Всесвітня панаматорська асоціація кікбоксингу, *WTKA* – Всесвітня асоціація традиційного кікбоксингу.

Кікбол (футбольний бейсбол) – споріднена з *бейсболом* і *софтболом* гра, у якій потрібно зробити більше за суперника пробіжок, перетинаючи бази суперника.

Кінбол (омніцин) – вид спорту, у якому одночасно три команди набирають очки за допомогою великого м'яча (розміром до 1,5 м) шляхом відбивання й утримання його над головами й недопуску падіння.

Кнаттлейкр (кнатлеікр) – давня гра вікінгів з Ісландії з палицями та жорстким м'ячем.

Кодбол – вид спорту, заснований на поєднанні *гольф*у та *футболу*, де шестидюймовий резиновий м'яч потрібно доставити в одну з 14 спеціальних чаш за допомогою якомога меншої кількості ударів ногами.

Конкере – вид змагань, пов'язаних із якомога швидшим розколюванням плодів каштанів, закріплених на мотузках.

Корфбол – командна гра з м'ячем, схожа до змішаного (з участю чоловіків і жінок) *нетболу* та пов'яна із закиданням м'яча до кошика іншої команди.

Крикет – вид спорту у вигляді гри з м'ячем та битою на овальному полі, де одній із команд потрібно збити поперечину з маленьких воріт.

Крав мага – розроблена в Ізраїлі та взята на озброєння тамтешніми силовими структурами й нині сформована в окремий вид спорту військова система, в основі якої 7 принципів рукопашного бою з наголосом на швидкій нейтралізації загрози в реальних умовах. Назва походить з іврити й означає «ближній бій».

Крокет – спортивна гра, у якій ударами молотка по дерев'яній кулі потрібно якомога швидше провести її через спеціально встановлені на майданчику ворота. Розрізняють:

роке (роккі) – різновид крокету, у якому використовують менші за розміром корти та молотки з коротшими ручками.

Кросфіт – створена Грегом Гласманом методика фітнесу, яка стала змагальним видом спорту у вигляді високоінтенсивних фізичних вправ з елементами *важкої й легкої атлетики*, *пауерліфтингу*, *стронг'мену*, *гімнастики*, *гирьового спорту*, зарядки тощо.

Лакрос – популярний у Північній Америці командний вид спорту, у якому грають (чоловіки з контактним суперництвом і силовими прийомами) спеціальними ключками та твердим резиновим м'ячем.

Марафон «Людина проти коня» – змагання на дистанції 22 милі (35 кілометрів) легкоатлета й вершника пересічною місцевістю.

Метання мобільних телефонів – індивідуальне/командне змагання, яке виникло у Фінляндії в 2000 р. й нині є міжнародним – учасників оцінюють за кидком мобільних телефонів на відстань, стилем кидка, його технікою та артистизмом.

Нарди – настільна гра з участю двох змагальників на спеціальному полі (розділеній на дві частини дощці) із метою проходження повного кола шашками шляхом їх ходів відповідно до цифр на кинутих кісточках. Розрізняють (за правилами й стартовими позиціями шашок):

довгі нарди;

короткі нарди.

Нетбол – традиційний командно-ігровий вид спорту в жінок, у якому потрібно закинути м'яч у корзину (ворота) суперника на висоті 3,05 метра.

Ньюкомб (м'яч-новоріччя) – гра в м'яч, схожа на *волейбол*.

Орієнтування спортивне (спортивне орієнтування) – вид спорту, у якому змагаються в якнайшвидшому знаходженні визначених контрольних пунктів шляхом орієнтування на місцевості з допомогою карти й компаса.

Падель – ракетковий вид спорту із грою на меншому від тенісного корті зі стінами та твердими безструнними ракетками.

Палички тополіні (тополіні палички) – поширена в Європі гра, у якій потрібно кинути з мосту паличку, потім мчати на його протилежний бік і стежити, чия палиця припливе першою.

Панкратіон – окремий вид рукопашного бою, у якому в сутичці із суперником потрібно продемонструвати майстерність ударів руками й ногами в поєднанні з бійцівською технікою.

Паркур – схожий із *фріраном* вид спорту, пов'язаний із подоланням будь-яких перешкод на шляху з використанням лише рухів власного тіла.

Пауерліфтинг (силове триборство) – вид спорту, у якому майстерність атлета визначають за допомогою силового триборства – тяги штанги, присідання зі штангою та жиму штанги лежачи на лаві.

Пейнтбол – спортивно-командна гра на спеціальних майданчиках з укриттями та із застосуванням пневматичної зброї й патронів у вигляді капсул із фарбою, які при влучанні фарбують мішень.

Перегони – різновид змагань на швидкість. Сформованих видів спорту та змагань на основі перегонів є чимало. Серед них і незвичні:

перегони на ліжках – вид спорту, пов'язаний зі штовханням перед собою ліжка своєї команди на певну відстань і швидше за суперника;

перегони на лопатах (гонки на лопатах) – спуск на лопатах сніговою поверхнею;

спортивні перегони з дружинами (фінський забіг) – змагання у Фінляндії у вигляді подолання 250-метрової смуги перешкод із дружиною на шиї в положенні головою вниз та ногами догори;

страусині перегони – змагання у вигляді перегонів на страусах на спеціальних майданчиках із загорожею.

Перетягування канату – командний вид спорту, у якому учасники міряються силою шляхом перетягування канату, прагнучи, аби зроблена на ньому найближча до команди позначка перетнула межу

на землі або щоб хтось із суперників упав чи сів і в такий спосіб весь колектив був покараний фолом.

Петанк – споріднена з *бочче* та *боулзом* французька гра на твердому ґрунті, гравії, траві, піску, яка стала міжнародною й полягає в киданні металевих куль якомога ближче до маленької дерев'яної кулі (кошонету).

Пікбол – різновид спорту з ракеткою з елементами *бадмінтону*, *настільного тенісу* й *тенісу*, де два/чотири гравці застосовують тверді ракетки для удару полімерною кулькою через сітку.

Пілота (бакська пілота, бакська пелота, пілота васка, палета) – бакський вид спорту у вигляді гри, у якій потрібно рукою або спеціальною ракеткою вдарити по жорсткому м'ячу (пілоті) так, щоб він влучив у металічну перегородку на протилежному кінці поля й притому суперник пропустив удар. Є також:

аргентинська пілота (пілота палета – виникла в Аргентині);

валенсійська пілота (майданчик без стіни, а спортсмени стоять обличчям один до одного);

ляксоа (майданчик сягає до 100 м, а кожна команда складається з п'яти пелотарі – гравців у пілоту);

марсельська пелота «Джозо Гарбі» (кожна команда нараховує три пелотарі);

палета фронтон (перуанський варіант пілоти);

пілота пала, палета куеро, пала корта, пала ларга, палета гома масіза (із дерев'яною ракеткою різних розмірів та ваги) тощо;

ребот – схожа до пілоти гра у Франції;

ремонт – (із менш глибоким ручним знаряддям під назвою «гострий кошик»);

ручна пілота (більше схожа на *сквош* і грають голими руками);

трінкете (гра в залі з чотирма ігровими стінами);

феста пунта (шаї алая – найпрестижніший вид пілоти – застосовують особливі розміри та вагу «гострого кошика»);

фронтеніс (мексиканська версія пілоти);

харе (аргентинська ракетка – ще один аргентинський варіант пілоти).

Піонербол – схожа за правилами з *волейболом* командна спортивна гра для дітей шкільного віку, у якій гравець команди повинен зловити м'яч, зробивши не більше трьох кроків чи однієї передачі та двох кроків, і перекинути шкіряного на половину поля суперників.

Плавання – водний вид спорту, у якому потрібно якнайшвидше пропливти визначену дистанцію за допомогою певного способу / техніки плавання. Розрізняють такі способи (стилі) спортивного плавання:

батерфляй (найважчий, другий за швидкістю та енерговитратний стиль) – плавання на животі з одночасно симетричними рухами лівої і правої частин тіла, могутніми гребками рук і хвилеподібними рухами ніг;

брас (найповільніший, безшумний і підводний спосіб із можливістю здолати найбільшу відстань та з найменшими енерговитратами) – плавання на животі з одночасними рухами рук уперед від грудей і поштовхами ніг зі згинанням у колінах і подальшим випрямленням;

вільний стиль (інакше кроль; найшвидший вид) – плавання животом донизу зі змінними рухами рук і ніг;

комплексне плавання – плавання, пов'язане з подоланням чотирьох рівних відрізків дистанції чотирма різними видами плавання: батерфляєм, на спині, брасом та кролем;

краль на спині (третій за швидкістю стиль плавання) – плавання на спині зі змінними рухами прямих рук, а також ніг із неперервним підняттям та опусканням останніх.

Окремо є ще:

артистичне плавання (донедавна – синхронне плавання) – водний вид спорту, різновид плавання, у якому потрібно виконувати під музику різноманітні фігури;

грузинське плавання – вид плавання без допомоги кінцівок із використанням дельфіноподібних рухів тазу з притиснутими одна до одної ногами;

дайвінг – вид спорту, пов'язаний із підводним зануренням і плаванням зі спеціальним спорядженням (розрізняють: *кейв-дайвінг* (гідроспелеологія) – різновид технічних занурень з аквалангом у печери;

фрідайвінг – вид спорту, який пов'язаний із плаванням під водою на затримці дихання);

зимове плавання (плавання взимку, моржування) – один із видів плавання на відкритих водоймах узимку з оздоровчою чи змагальною метою.

Плювання вишневими кісточками – змагання, яке виникло в 1974 році в США на знак святкування щорічного збору вишень і полягає в досягненні результату на відстань за допомогою трьох спроб.

Покер спортивний (спортивний покер) – спортивна гра, у якій перемагають певні комбінації карт, притому учасники намагаються звести до мінімуму свої втрати при невдахах і домогтися якнайбільшого виграшу при добрих пасьянсах.

Поло (кінне поло) – командна гра на конях, у якій потрібно відзначитися у воротах суперника. Крім того, розрізняють:

автополо – популярне в США та Європі на початку ХХ ст. поло на автомобілях;

велосипедне поло – своєрідний аналог *хокею* з м'ячем на велосипедах, у грі в який (переважно 3х3) так само потрібно забити більше м'ячів за суперника;

водне поло – командно-спортивна гра на воді, у якій потрібно закинути м'яч у ворота суперника, не пропустивши у свої;

полокрос – скомбінований із поло та лакросу командний вид спорту, у якому вершник за допомогою ключки зі скловолокна з прикріпленою головкою ракетки з вільною сіткою із ниток переносить м'яч із метою відзначитися у воротах суперника;

поло на сегвеях – різновид поло на електричних самобалансуючих транспортних засобах – сідвях;

поло на слонах – поширений у Південно-Східній Азії різновид поло, у якому граються на слонах на полі близько 200 метрів у довжину із погоничами і власне гравцями;

поло на яках (сарлаганське поло) – могольська версія поло, тільки не на конях, а на яках;

Прасування екстремальне (екстремальне прасування) – змагальне прасування у незвичних місцях за екстремальних умов: під час стрибка з парашутом, на каное, під водою тощо.

Пристінок ітонський (ітонський пристінок) – старовинна англійська гра з із суперництвом за м'яч, у якій полем гри є стіна.

Програмування спортивне (спортивне програмування) – різновид технологічного спорту, у якому змагаються за допомогою комп'ютерної техніки з демонстрацією швидкості та ефективності в програмуванні.

Пушбол – двостороння силова гра на трав'яному полі 128x45,7 м із м'ячем завбільшки 1,83 м в поперечнику та вагою 22,7 кг.

Ракетбол – спортивна гра на прямокутному закритому корті зі стінами, у якій потрібно вдарити так, щоб суперник не міг утримати м'яч у гри.

Рафтинг – сплав бурхливими потоками води в річках за допомогою плавзасобів.

Регата Генлі-он-Тодд – австралійські гонки на вітрилах або веслування на каное без води, суть яких полягає в пробігу на човні без днища по землі.

Регбі (регбі-футбол регбі-15, регбі-юніон) – контактний вид спорту у вигляді спортивної командної гри на прямокутному полі м'ячем овальної форми. Має різновиди:

мінірегбі – гра зменшеним м'ячем та з меншою кількістю гравців;

підводне регбі – гра на глибині від 3,5 до 5 метрів;

регбіліг (регбіліг, регбі-13) – регбі з кількістю гравців 13 у кожній команді;

регбі на візках – для людей з інвалідністю;

регбі-7 – звичайне регбі з кількістю 7 гравців у кожній команді;

снігове регбі – гра відбувається на снігові тощо.

Рінго – гра, схожа на *волейбол*, для людей з інвалідністю (на візках), у якій замість сітки натягують вірвовку та замість м'яча використовують резинове кільце вагою 160 грамів, яке потрібно ловити.

Рок-н рол акробатичний (акробатичний рок-н рол) – вид спорту з елементами спортивного танцю та спортивної акробатики;

Рукопаш гопак – українське бойове мистецтво з ударною технікою рук та ніг та елементами боротьби (кидками, больовими й задушливими прийомами).

Серфінг – водний вид спорту у вигляді катання на гребені хвилі, що прямує до берега, із допомогою спеціального засобу (плоскої дошки з кілем, каяка, серф-лижі тощо). Розрізняють іще:

вейксерфінг – катання на дошці з допомогою хвилі, яку створює рух катера;

віндсерфінг – різновид вітрильного спорту, який базується на майстерності керувати легкою дошкою з вітрилом (вітрильною дошкою) під час руху водною поверхнею з урахуванням вітру;

кайтсерфінг – катання на дошці без вітрила, але теж з урахуванням сили й напрямку вітру (розрізняють і *сноукайтинг* як зимовий аналог кайтсерфінгу, у якому катання відбувається на снігові з допомогою лиж або сноуборду);

сепсерфінг – різновид серфінгу, у якому спортсмен катається на дошці на хвилі й робить гребки не руками, а веслом;

вулканічний серфінг (еш-бординг, вулкан-бординг) – екстремальний вид спорту у вигляді швидкісного спуску схилом вулкана;

скімбординг – катання на короткій і легкій дошці в умовах мілководдя з можливим виконанням певних трюків.

Сквош – ігровий вид спорту в закритому приміщенні на оточеному з чотирьох боків стінами корті, у якому за допомогою ракетки розіграш м'яча відбувається доти, поки один із суперників має можливість його відбити або не припуститься помилки – дозволить двічі вдаритися об підлогу, виб'є в аут, перешкоджатиме веденню гри тощо.

Скейтбординг – екстремальний вид спорту, у якому спортсмени демонструють уміння кататися й виконувати різні трюки на спеціальній роликівій дошці – скейтборді, або скейті.

Скелелазіння – пов'язаний з *альпінізмом* вид спорту, у якому судді оцінюють майстерність вільного пересування природним або штучним рельєфом, відповідно скелею або скеледромом. Розрізняють ще:

болдерінг (боулдерінг) – різновид скелелазіння на порівняно невисоких скельних утворах або ж штучних об'єктах стендовго типу без страхувальних елементів;

крижане сходження (льодолазіння) – піднімання вгору льодовою поверхнею.

Скелетон – зимовий олімпійський вид спорту у вигляді швидкісного спуску льодовою трасою на спеціальних санях – скелетоні.

Скібоб – швидкісний спуск із гір спеціальними трасами на скібобах – санях із велосипедного типу рамою та закріпленими на ньому лижами й кермом.

Скібол – гра на спеціальному столі, споріднена з більярдом та боулінгом, у якій потрібно набрати більшу (порівняно із суперником) кількість очок.

Скіджорінг – катання на лижах або сноуборді переважно рівною поверхнею за допомогою спеціального пояса з амортизаційним шнуром (довжиною в декілька метрів) та собачого запрягу.

Скімбординг – вид спорту, схожий на *серфінг*, у вигляді катання на спеціальній дошці (скімборді) дрібною водою або мокрим піском.

Скітур – вид спорту й активного відпочинку у вигляді гірського та простого туристичного лижного походу, пов'язаного з проходженням маршрутів пересіченою місцевістю з підйомами та спусками на спеціальних лижах, які мають особливе кріплення, що забезпечує комфортнішу ходьбу вгору, та перешкоджають прослизанню.

Слеклайн (слеклайнінг) – вид спорту у вигляді ходіння, бігу, стрибків, акробатичних трюків натягнутою стропою. Розрізняють:

вотерлайн – звичайний слеклайн над водною поверхнею;

гайлайн – різновид слеклайну, у якому стропу натягують високо над поверхнею та з використанням засобів страхування;

лонглайн – різновид слеклайну, у якому головну роль має довжина стропи.

триклайн (слоулайн) – слеклайн, у якому стропу розташовують на невеликій висоті над поверхнею.

Снігоступінг – комплекс у вигляді лижного спорту й гірського зимового туризму, де зі змагальною чи прогулянковою метою застосовують спеціальне знаряддя для взуття – снігоступи, що дає можливість швидше рухатися місцевістю та не провалюватися в глибокий сніг.

Сноубайкінг – катання засніженими схилами на маневреному сніговому велосипеді, який є гібридом байка та лиж.

Сноубординг – вид спорту, у якому атлети змагаються в майстерності спуску із засніжених гір та схилів на спеціальному спортивному снаряді – сніговій дошці, або сноуборді.

Слембол – командний вид спорту на базі баскетболу зі зміненою системою нарахування очок та з батурним покриттям і певним силовим контактом.

Спас (український рукопаш «Спас») – українське бойове мистецтво, суть якого полягає у максимально швидкому зближенні із суперником з одночасним ухиленням із лінії атаки та заходом у бік візаві з метою знешкодження.

Спелеологія – поєднання карстознавства, спорту, туризму, що асоціюється з вивченням, як правило, природних печер.

Спідглайдинг (спідрайдинг, спідфлаінг) – екстремальний вид спорту у вигляді поєднання *фрирайду* та польоту зі спеціальним крилом (глайдером), подібним до швидкісного парашута. Поєднує в собі елементи *парапланеризму, парашутного спорту, гірських лиж, сноуборду*.

Спідмінтон (швидкісний бадмінтон) – ігровий вид спорту, у якому на спеціальному майданчику за допомогою ракетки та волана потрібно набрати визначену кількість очок, які здобуваються шляхом: торкання волана тіла гравця, виходу волана за межі ігрового майданчика, торкання волана два рази поспіль одним і тим же гравцем, торкання волана ігрового поля або однієї із його ліній.

Спорт – складова в назві ряду видів спорту. Розрізняють:

авіамоделльний спорт – технічний вид спорту, у якому учасники демонструють свою майстерність у моделюванні та виготовленні літальних апаратів (літаків, планерів тощо) та керуванні ними під час польотів на швидкість, тривалість, дальність польотів, на вищій пілотаж;

авіаційний спорт (авіаспорт) – спорт із використанням засобів авіації;

автомобільний спорт (автоспорт) – моторний вид спорту, який передбачає змагання на спортивних, серійних та гоночних автомобілях на шосейних трасах і пересічною місцевістю;

автомодельний спорт – вид спорту, пов'язаний із з конструюванням та виготовленням різних моделей автомобілів із подальшим управлінням ними на спеціально встановлених трасах або майданчиках;

більярдний спорт (більярд) – збірна назва настільних ігор, у яких за допомогою спеціального кия потрібно перемістити кулі у визначену ціль – розташовані по периметру більярдного стола отвори в ньому з мішечками, що називаються лузами (серед більярдних різновидів виділяють: *карамболь* – безлузний більярд, у якому за допомогою білої, білої «крапчатої» (або жовтої) і червоної кулі потрібно першим набрати фіксовану кількість очок за допомогою результативних ударів (коли куля-биток торкається двох прицільних куль без помилок); *пул* – із використанням 16 відносно менших пронумерованих різнокольорових куль та кий і теж порівняно меншого стола й помітно ширших луз; *російський* – змагання з 16-ма відносно великими кулями для удару кием на порівняно великому столі із «суворими» лузами; *снукер* – за допомогою кия та білої кулі за особливими правилами влучають у лузи 15 червоних

і шість кольорових – жовту, зелену, коричневу, синю, рожеву та чорну – кулі, за які нараховують певну кількість очок);

велосипедний спорт (велоспорт) – вид спорту, який поєднує використання велосипеда й м'язової сили людини (має різноманітні відгалуження: *бейміксинг* (BMX) – вид велоспорту, пов'язаний із виконанням трюків на велосипедах спеціальної конструкції та з використанням різних типів катання (*дьюрт* – стрибки на спеціальних трамплінах із виконанням у повітрі під час польоту трюків; *парк* – рух спеціально облаштованим майданчиком із різними фігурами та виконанням на них трюків; *стріт* – вуличний, із виконанням вправ на перилах, парапетах, сходах та інших архітектурних елементах; *флетленд* – із катанням плоскою поверхнею з виконанням фігурного балансування на велосипеді; *рейсинг* – у форматі мотокросових перегонів тощо); *велополо* – різновид командної гри в м'яч на велосипедах, схожий до кінного поло; *велосипедний спорт-маунтенбайк* (маунтінбайк) – вид велоспорту, у якому учасники за допомогою спеціальних велосипедів, що називаються гірськими, або маунтінбайками) змагаються у швидкісній їзді переважно поза дорогами; *велосипедний спорт-трек* (велоспорт-трек) – вид велоспорту, у якому учасники-велосипедисти змагаються у швидкісній їзді на спеціальних спорудах для гонок – треках; *велосипедний спорт-тріал* (велотріал) – вид велоспорту, у якому спортсмени долають природні й штучні перешкоди за допомогою гірського велосипеда (маунтінбайка), не опираючись будь-якими частинами тіла; *велосипедний спорт у залі* – окремий різновид велосипедного спорту, що складається з двох дисциплін: 1) фігурної їзди, у якій переможця визначають шляхом виконання в залі на велосипедах різних трюків одним, двома, чотирма спортсменами; 2) гри у м'яч між двома командами велосипедистів на спеціальному майданчику та з використанням велосипедів особливої конструкції; суперники намагаються забити якнайбільше голів у ворота один одного, користуючись тільки корпусом велосипеда (включаючи колеса) і не торкаючись підлоги ногами в ході матчу; *велосипедний спорт-шосе* – вид спорту, у якому учасники-велосипедисти змагаються у швидкісній їзді на шосе); *велобол* – командна гра велосипедистів із м'ячем, у якій потрібно забити якомога більше голів у ворота суперника; *заплив болотом на гірському велосипеді* – поширений в Англії вид велосипедного спорту, у якому за короткий проміжок часу потрібно проїхати через болото гірським велосипедом, заповненим свинцем);

вертолітний спорт – авіаційний вид спорту, у якому змагаються за допомогою гвинтокрилів (вертольотів);

веслувальний спорт – змагання на човнах із використанням весел. Розрізняють: *академічне веслування* – водні перегони на човнах, у яких спортсмени здійснюють гребки веслами за допомогою ніг, спини та рук, сидячи спиною вперед; *веслувальний слалом* – різновид спортивного веслування на річці з порогом або спеціально облаштованому каналі зі швидкісним проходженням дистанції із розташованими на шляху воротами; *веслування на байдарках і каное* – олімпійський веслувальний вид спорту на човнах двох типів: байдарках і каное (вирізняють і параканое – адаптоване каное для людей з інвалідністю); *веслування на човнах «Дракон»* – вид спорту у вигляді

вслування на великих 20-місних каное з головою та хвостом дракона);

вітрильний спорт – вид спорту, у якому змагання організують серед човнів, суден, саней для снігу, колісних човнів, котрі рухаються за допомогою вітрил;

водно-лижний спорт – вид спорту на воді, у якому спортсмен порізно чи в комплексі долає слаломну дистанцію на водних лижах, а також виконує стрибки з трампліна, фігурне катання тощо за допомогою катера-буксира;

водно-моторний спорт – технічний вид спорту, у якому організують швидкісні змагання на моторних човнах;

гирьовий спорт – силовий вид, у якому в двох змагальних вправах – ривку та поштовху – на час потрібно підняти якнайбільшу кількість разів спеціальні спортивні снаряди – гирі (розрізняють і *силове жонгливання гирями* – окремий вид гирьового спорту, у якому учасники змагаються в умінні маніпулювати (жонгливати) гирями;

гірськолижний спорт – вид спорту, який складається з кількох зимових дисциплін, що пов'язані зі швидкісним спуском із гори на лижах відповідно облаштованою трасою (поділяється на дві групи дисциплін. Одна з них об'єднана спільною назвою *фрістайл*. У них потрібно продемонструвати швидкість та якість виконання вправи. У спортивному плані більше поширені швидкісні дисципліни. До них належать: *гірськолижна комбінація* – у цій дисципліні переможець визначається за сумарним часом проходження кількох трас – традиційно у швидкісному спуску та двох спеціальних сламомах (є ще *суперкомбінація* – складається з одного швидкісного спуску та одного слалому); *слалом* (спеціальний слалом) – учасники змагаються на швидкість спуску спеціальною трасою із серією позначених жердинами воріт на дистанції 500–700 метрів; це – найтехнічніша дисципліна: необхідно виконати значну кількість поворотів для проходження відзначених прапорцями воріт; *супергігантський слалом* (слалом-супергігант) – спуск із гори на швидкість із обов'язковим проходженням позначених прапорцями воріт; порівняно зі швидкісним спуском у супергігантському слаломі траса має більшу кількість поворотів, меншу кількість природних трамплінів; лижник демонструє меншу швидкість із більшим умінням змінювати напрямок руху; *швидкісний спуск* – найшвидша з гірськолижних дисциплін; спортсмени розвивають швидкість більш ніж 100 км/год. Між стартом та фінішем потрібен перепад висот у 800–1100 м для чоловіків і 500–800 м для жінок; спортсмени демонструють силу, вправність і безстрашність);

голубиний спорт – вид спорту, пов'язаний із використанням голубів зі змагальною метою (на час, дальність польоту тощо);

городковий спорт (городки) – ігровий вид спорту, у якому потрібно з певної відстані з квадрата прицільно вибити палицею п'ять циліндричних чурок (городків), складених у вигляді певних фігур.

квадроцикловий спорт (квадропорт) – вид спорту, у якому змагаються на чотириколісних всюдиходах (квадроциклах);

кінний спорт – індивідуальний вид спорту, перемога в якому

досягається завдяки кращій взаємодії людини й коня під час подолання перешкод, перегонів із перешкодами, екіпажної їзди на швидкість тощо (розрізняють іще *стрибки в довжину на конях* – змагання у вигляді стрибків спортсмена на конях із місця);

ковзанярський спорт – вид спортивних дисциплін, у яких змагальники повинні якомога швидше здолати певну дистанцію на ковзанах;

лижеролерний спорт – вид спорту у вигляді перегонів на лижах із роликками;

лижний спорт – загальна назва видів спорту з використанням лиж або сноубордів;

літаковий спорт – види спорту авіаційного спрямування, у яких змагаються (на визначення кращого у вищому пілотажі, авіараллі, на точність приземлення, повітряні гонки тощо) або встановлюють рекорди;

мотоциклетний спорт (мотоспорт) – технічний вид спорту, у якому змагаються у водінні мотоциклом переважно під час гонок, проходження певного маршруту, виконання спеціальних трюків;

спорт надлегких літальних апаратів – авіаційно-технічний спорт, який об'єднує спортсменів, котрі здійснюють польоти на надлегких літальних апаратах – надлегких літаках, дельтапланах, парапланах (виокремлюють:

дельтапланерний спорт (дельтапланеризм) – вид авіаційного спорту, який пов'язаний із використанням надлегких літальних апаратів – дельтапланів, зліт і посадку яких здійснюють за допомогою ніг пілота (планериста); *парапланерний спорт* (парапланеризм) – вид авіаційного спорту, пов'язаний із використанням надлегких безмоторних пілотованих літальних апаратів (парапланів, парпланерів)

із текстильним двооболонковим крилом і який самостійно пілоту дозволяє відірватися від землі та набрати висоту з відштовхуванням із височини;

парашутний спорт – вид авіаційного спорту у вигляді стрибків із парашутів із літаків, гвинтокрилів, дирижаблів та деяких інших подібних літальних апаратів;

підводний спорт – сукупність окремих дисциплін спорту, які засновані на перебуванні (частково чи повністю) спортсмена під водою;

пілонний спорт (танець на пілоні, пол денс, танець на жердині) – вид спорту у вигляді танцю з гімнастичними вправами на пілоні (жердині);

повітроплавальний спорт (повітроплавання) – технічний вид спорту, що об'єднує атлетів, котрі здійснюють літання на спеціальних, легших за повітря, апаратах – аеростатах;

пожежно-прикладний спорт – вид спорту, у якому учасники змагаються у виконанні комплексу прийомів та навичок (у пожежній естафеті, при бойовому розгортанні, подоланні 100-метрової смуги з перешкодами, підйомі штурмовою драбиною тощо), потрібних у ході гасіння пожеж;

радіоспорт – технічний вид спорту, який об'єднує дисципліни, пов'язані з безпроводною передачею повідомлень;

ракетомодельний спорт – технічний вид спорту, пов'язаний зі змаганнями в конструюванні, виготовленні, запуску та пілотуванні (для радіокерованих) моделей ракет;

риболовний спорт – вид спорту, у якому судді оцінюють в учасників

майстерність володіння рибальським знаряддям (із берега, човна або на кризі в морозний період року) під час виловлювання риби – поплавковою вудкою (узимку мормишкою та блешнею), спінінгом та нахлистом – поверхневим виловлюванням риби за допомогою спеціального вудлища, шнура та приманки (мушки);

роликовий спорт (ролер-спорт, роликові ковзани, ролики) – вид спорту, у якому учасники змагаються в майстерності пересування твердою поверхнею на спеціальних роликах – черевиках із прикріпленими до них рамами з колесами;

самокатний спорт – один із різновидів екстремального спорту у вигляді катання й виконання спеціальних трюків на самокаті;

санний спорт – зимовий олімпійський вид спорту у вигляді швидкісного спуску на санях спеціально облаштованою трасою (вирізняють іще *бобслей* – різновид санного спорту у вигляді швидкісного спуску з гір спеціальною льодовою трасою за допомогою саней особливої конструкції (бобів) із керуванням та розрахованих на 2–8 спортсменів;

саунний спорт (спортивна сауна) – вид спорту, у якому потрібно якомога довше просидіти в парній за певними правилами;

снігохідний спорт – вид спорту у вигляді змагань на снігоходах;

спорт із собаками – вид спорту, у якому власники, як правило, спортивних і службових собак демонструють рівень взаєморозуміння зі своїми улюбленими, майстерність дресирування тварин шляхом участі в змаганнях (під час подолання перешкод, гонок, танців, пошуку, ловіння й перетягування предметів, висіння на канаті тощо);

стрілецький спорт – об'єднувальна назва видів спорту, які пов'язані зі змаганням зі стрільби з використанням зброї. Розрізняють такі види:

кульова стрільба – окремий вид стрілецького спорту, у якому стрільбу виконують із пневматичних, дрібнокаліберних та крупнокаліберних гвинтівків і пістолетів кулею, зокрема по рухомій (для гвинтівків) мішені;

практична стрільба – стрільба з вогнепальної зброї в умовах, максимально наближених до реальних, із урахуванням точності, потужності та швидкості;

стендова стрільба (спортинг) – окремий вид стрілецького спорту, у якому спортсмени ведуть стрільбу на відкритих стрільбищах дробовими зарядами з гладкоствольних рушниць по спеціальних мішенях-тарілочках;

стрільба з лука – окремий вид стрілецького спорту, у якому стрільба здійснюється за допомогою лука та стріл у ціль або на дальність;

судномодельний спорт (судномоделизм) – технічний вид спорту, у якому змагаються за допомогою спроектованих та споруджених і радіокерованих моделей суден, кораблів, яхт (відомі 36 класів);

стрибковий спорт – група видів спорту, яка базується на стрибковій техніці. Виокремлюють:

стрибки на батуті (батутний спорт) – олімпійський вид спорту, у якому спортсмени демонструють свою майстерність, виконуючи різні акробатичні трюки під час стрибків на батуті;

стрибки на лижах із трампліна (стрибки з трампліна) – олімпійський вид

спорту, у якому спортсмени стрибають на лижах зі спеціально встановленого на схилі гори трампліна;

стрибки у воду – один із водних видів спорту, у якому спортсмени, стрибаючи з трампліна 1 і 3 метри або вишки 5, 7,5 і 10 метрів, виконують різні акробатичні елементи).

танцювальний спорт – співставний зі *спортивними танцями* командно-парний вид спорту, у якому спортсмени змагаються в застелених паркетом приміщеннях у майстерності виконання танців європейської та латиноамериканської програм;

фінґерспорт – вид спорту, у якому за допомогою мініатюрного скейта (дерев'яного чи пластикового фінґерборду) і пальців рук виконують різноманітні трюки.

Стікбол – вулична гра, у яку грають у великих містах Північного Сходу США за бейсбольними правилами, адаптованими до місцевості.

Страйкбол – військово-спортивна гра, у якій змагаються за допомогою точних копій бойової зброї із шестиміліметровими кульками вагою 0,12–0,43 г.

Стречинг – система вправ для розвитку зв'язок, м'язів, сухожилів.

Стріт лугінг (катання вулицею на дошці) – вуличне катання на спеціально сконструйованій дошці без гальм похилою дорогою із керуванням винаятково за допомогою власного тіла.

Стусан гомілкою – вид єдиноборства, у якому потрібно збити суперника з ніг, тримаючись за його халат та вдаряючи в гомілку.

Таеквондо (таеквон-до, тхеквондо) – олімпійський вид спорту та національний вид спорту в Кореї у вигляді бойового мистецтва з використанням ударної, стрибкової, блокової техніки з метою нейтралізації одного або кількох суперників.

Танці спортивні (спортивні танці) – співставний із танцювальним артистичний вид спорту, у якому дуети (пари) на паркеті у відповідних приміщеннях змагаються в майстерності виконання визначених європейських і латиноамериканських танців. Виокремлюють:

танці спортивні на візках (спортивні танці на візках) – різновид спортивних танців для спортсменів, котрі пересуваються на візках;

танці в стилі «комбі» – із партнером (партнеркою) без інвалідності.

Текбол – молодий вид спорту, який вигадано в Угорщині в 2014 році у вигляді поєднання *футболу й настільного тенісу*, де потрібно на спеціально зігнутому столі відбивати м'яч усіма частинами тіла (тільки не двічі поспіль), крім рук.

Теніс (великий теніс) – вид спорту, у якому в парному або одиночному суперництві на облаштованому майданчику з твердим покриттям – корті – за допомогою ракеток потрібно відправити м'яч над спеціально встановленою сіткою так, щоб його не вдалося відбити не більше ніж після першого попадання на половину ігрового поля візаві або ж м'яч перелетів на іншу половину поля, але через надміру докладені зусилля приземлився за межами майданчика. Із назвою теніс розрізняють іще:

настільний теніс – окремий вид спорту, який базується на перекиданні ракетками через сітку встановлених розмірів стола спеціальної кульки-

м'ячика так, щоб її суперник не зміг відбити або ж через надміру докладені зусилля кулька-м'яч перелетіла за межі ігрової зони;

паддл теніс (паддл, падл, паддл бол) – адаптована до тенісу гра з меншим кортом, нижчою сіткою, без парних доріжок, із твердою ракеткою та розгерметизованим м'ячем;

теніс на візках – теніс, адаптований для спортсменів з інвалідністю в нижній частині тіла, які змагаються на спеціально розроблених візках із можливістю відскоку м'яча двічі до удару;

теніс на платформі – зимовий та літній види спорту на тенісній основі зі своїми правилами, у який грають переважно в США та Канаді з підігріванням кортів для усунення снігу й води.

Тенісбол – поширений у Китаї й Таїланді та схожий на *футбол*, *теніс* і *волейбол* вид спорту, у якому приймають і відбивають м'яч без застосування рук – головою, ногами, плечима.

Тібол (ті-бол) – командний вид спорту, що постає у вигляді спрощених *бейсболу* та *софтболу*.

Тоурестлінг (футрестлінг, боротьба великими пальцями ніг) – своєрідний вид *армреслінгу*, у якому змагаються за допомогою великих пальців ніг, намагаючись притиснути ногу суперника до землі.

Тровбол – схожа на *волейбол* популярна в Азії безконтактна гра в м'яч на прямокутному майданчику між двома командами з дев'яти осіб у кожній.

Туризм спортивний (туристичний спорт) – вид спорту, пов'язаний із проходженням визначеного маршруту ґрунтовою, кам'яною чи водною поверхнями з подоланням специфічних природних перешкод. Розрізняють:

лижний туризм – із використанням лиж.

Тюбінг – вид спорту й активного відпочинку, пов'язаний із катанням на надувних санках (тюбах) сніговою (*сноутюбінг*) або ж водною поверхнями (*акватюбінг*).

Улама (пок-та-пок) – поширена в Месоамериці м'ячева гра на майданчику з глиняним покриттям та оточеною по периметру стіною з кам'яними кільцями на висоті 6 метрів для «забивання голів» або ж із метою якомога довшого тримання м'яча над землею чи перекиданням його за межі половини поля іншої команди.

Універсальний бій (унібій) – мистецтво бою, засноване на прийомах із різних єдиноборств у поєднанні з бігом, стрільбою, метанням холодної зброї, смугою подолання перешкод тощо.

Ушу (спортивне ушу, кунфу, ґунфу із різновидами ушу-таолу, чуаньтун-таолу, саньда (саньшоу), дуаньбін, чанбін, туйшоу, шуайцзяо тощо) – вид спорту, заснований на базі традиційних бойових мистецтв Китаю і який складається з повноконтактних єдиноборств та хореографічних показових виступів спортсменів із комплексом відповідних рухів із додаванням акробатичних елементів та в ряді випадків зброї.

Фехтування – вид спорту у вигляді єдиноборства із системою прийомів володіння ручною холодною зброєю в рукопашному бою з демонстрацією майстерності наносити удари (уколи) та уникаючи їх від суперника. Virізняють:

фехтування на рапірах;
фехтування на шаблях;
фехтування на шпагах.

І окремо існують:

фехтування історичне (на важкій клинковій зброї);

фехтування на ножах – самостійний вид рукопашного бою, під час якого спортсмени демонструють уміння наносити суперникові удари за допомогою ручної холодної зброї – ножів, уникаючи контрвипадів від візаві.

Фігурне катання (фігурне катання на ковзанах) – зимовий вид спорту у вигляді руху спортсменів на ковзанах по льоду з виконанням додаткових елементів, переважно під музику.

Фістбол – популярний командний вид спорту; гра на розділеному навпіл сіткою або стрічкою трав'яному майданчику (розміром 50x20 метрів), у якій дві команди, що знаходяться по різні сторони сітки, перекидають через неї м'яч (як правило, руками) із метою приземлити його на чужій половині та не допустити більше одноразового торкання на своїй половині майданчика.

Фітнес – вид спорту, у якому під час змагань судді в спеціально підготовленій демонстраційній програмі оцінюють пропорції тіла учасників та вміння ним володіти.

Флоубординг – екстремальний водний вид спорту у вигляді катання спортсмена на штучно створюваних хвилях, стоячи на флоубордах або лежачи на бодібордах, із елементами класичного *серфінгу*, *скейтбордингу*, *скімбордингу*, *сноубордингу* і *вейкбордингу*.

Фризбі – ігровий вид спорту з багатьма різновидами, суть якого полягає в киданні (іноді з елементами трюків, жонгливання, використанням спортивних собак тощо) учасниками змагань спеціальних пластикових літаючих дисків із загнутими краями – фризбі.

Фрирайд (фрірайд) – екстремальне катання на лижах або сноуборді непередбаченими трасами.

Фристайл – самостійний вид лижного спорту, у якому спортсмени демонструють свою майстерність переважно під час акробатичних стрибків зі спеціально встановленого трампліна або спуску горбистим схилом чи гонок гірськолижною трасою, насиченою сніговими перешкодами у вигляді віражів і трамплінів. На основі фристайлу розрізняють:

акробатичний фристайл (лижна повітряна акробатика) – олімпійська дисципліна фристайлу у вигляді повітряної акробатики за допомогою виконання стрибків зі спеціального трампліна;

гаф-пайп – неолімпійська дисципліна фристайлу, у якій змагаються в лижній майстерності на спеціальних конструкціях (хаф-пайпі) у вигляді половини труби;

лижний балет – неолімпійська дисципліна фристайлу, у якій спортсмени спускаються на лижах пологим схилом під музичний супровід із демонстрацією ковзання, повертань, стрибків тощо;

могул – олімпійська фристайлівська дисципліна у вигляді змагання зі спуску з гори на лижах спеціальною горбистою трасою (кут нахилу 27 градусів) із виконанням акробатичних стрибків;

скікрос – ще одна олімпійська дисципліна, яка є швидкісним спуском-перегонами на лижах спеціальною трасою з віражами й трамплінами.

Фріран – створений Себастьяном Фуканом вуличний вид спорту, схожий із *паркур*ом, у якому на змагальному рівні спортсмени демонструють майстерність у переміщенні простором без зупинки й обмежень із активним використанням акробатичних навичок та загалом естетичних рухів при подоланні перешкод.

Фрі-файт (вільний бій) – українська версія змішаних контактних єдиноборств.

Футбег – узагальнена назва споріднених видів спорту, основною вдмінністю яких є підбивання маленького м'ячика (футбеґу) ногами. Розрізняють окремі види. Зокрема:

нет (нетгейм) – гра через сітку з елементами *волейболу*, *тенісу* та *бадмінтону* й підбиванням (футбеґу) ступнями;

«*зоська*», «*лянга*», *сокс* (відповідно до форми «м'яча») – поширені серед молоді варіанти футбеґу, у якому м'ячик потрібно набити ногами якомога більшу кількість разів різними методами;

фрिстайл – виконання різноманітних трюків за допомогою футбеґу.

Футбол – командно-спортивна гра, у якому суперники (по 11 у кожній із двох команд) на спеціально обаштованому полі за визначений час намагаються якнайбільше забити м'ячів у ворота суперника, користуючись ударами окремих частин тіла (переважно головою або ногами, але не використовуючи рук). На основі слова «футбол» та за його принципами створено різні види спорту. Є:

австралійський футбол – третя за кількістю глядачів на трибунах і одна з найдинамічніших командних ігор із м'ячем, співставна з регбі та футболом, у якій потрібно пересуватися полем, віддаючи пас руками або ногами, щоб поцілити ворота суперника й набрати якомога більше очок;

американський футбол – командний вид спорту з м'ячем, що має на меті здобути перемогу завдяки накопиченню очок шляхом просування в залікову (кінцеву) зону, розташовану на половині поля суперника (вирізняють також *американський футбол у закритих приміщеннях*); *флаг-футбол* – безконтактна версія американського футболу).

Крім того, також у світі відомі споріднені з футболом такі види:

ба – старовинна кельтська гра в чоловіків, у якій розділене на дві частини селище намагається пронести тяжкий м'яч до визначеної залікової зони;

болотний футбол – ігровий вид спорту футбольного походження, однак змагання ведуть на майданчиках із заболоченою поверхнею;

гельський футбол – поширений в Ірландії у якому змагаються в чотирьох вікових групах за правилами аматорського футболу;

дворовий футбол – різновид футболу, у який грають на будь-якому покритті з полями будь-якого розміру та з будь-якою кількістю людей);

жоркібол – формат футболу 2 на 2, за умов якого спортсмени грають у прозорій кабіні зі штучним покриттям із можливістю використовувати стіни й стелю для виконання пасу й дриблінгу, щоб відзначитися голом;

італійський середньовічний футбол (кальчо, кальчо флорентіно) – національний вид спорту в Італії, за правилами наблизений до *регбі*;

канадський футбол – популярний у Канаді різновид футболу, який

також базується на принципах регбі, у якому команда з 12 гравців повинна забити у ворота або занести в залікове поле м'яч овальної форми, діючи руками та ногами;

кемарі – японський варіант футболу;

королівський футбол (королівський масляний футбол) – популярна в Британії гра у вигляді регбі багатотисячного натовпу, де впродовж 8 годин потрібно руками доставити м'яч у ворота у вигляді розташованих на відстані 3 миль млинів;

лело бурті (лело) – традиційна футбольна розвага у грузинів;

мініфутбол – популярна футбольна гра з м'ячем на натуральному газоні чи штучному покритті з участю двох команд зі складом (залежно від розмірів поля) переважно 5–8 гравців у кожній;

мотобол – футбол на мотоциклах;

настільний футбол – футбол у вигляді настільної гри. Бувають: *гудзиковий футбол* – настільний футбол за правилами основного, де в ролі гравців виступають гудзики; *кікер* (фусбол) – різновид настільної гри у футбол із використанням спеціального обладнання; *шашковий футбол* – настільна гра футбольного типу, у якій потрібно забити «м'яч» у ворота суперника за допомогою шашкоподібних фігур).

підводний футбол – двокомандний підводний спорт з елементами підводного хокею та підводного регбі зі спорядженням для підводного плавання;

пляжний футбол – командно-ігровий вид спорту, у якому переможця визначають на спеціально облаштованому піщаному пляжі за правилами традиційного футболу;

рашбол – ігровий вид спорту, поле якого розділене на зони воротаря, штрафного удару, атаки, захисту й нейтральну;

річковий футбол – звичайний футбол, у який грають по коліна у воді;

сенсорний футбол – любительський варіант американського й канадського футболу на розважальній основі за правилами основної гри без штовхання спортсменів протилежної команди на землю (лише торканням);

сокер (футбол асоціації) – звичайний футбол, але за назвою поширений в англomовному світі, зокрема в Сполучених Штатах Америки, та іноді має спрощені правила.

футбол 7x7 – паралімпійський футбол, призначений для гравців із наслідками церебрального паралічу та іншими неврологічними розладами за дещо зміненими правилами (зменшеними полем і кількістю гравців у командах, відсутністю правила офсайду та дозволом вводити м'яч із-за бокової лінії однією рукою);

футболтеніс – вид спорту, заснований на елементах футболу й *тенісу*, де потрібно набирати очки, перебиваючи м'яч через сітку;

футбольний фрістайл – футбольне жонглювання у вигляді виконання різноманітних трюків із м'ячем;

футволей – вид спорту, який поєднує в собі складові *пляжного волейболу* та футболу;

футгольф – вид спорту на основі футолу й *гольфу* (більше споріднений з

останнім), де за найменшу кількість ударів ногами потрібно забити м'яч до лунки;

футдаблбол – придуманий в Україні футбол двома м'ячами за правилами звичайного з необмеженою кількістю замінив гравців;

футзал – один із видів командно-спортивної гри в залі, споріднений із футболом і мініфутболом, у якому на спеціальному майданчику з твердим покриттям за дещо видозміненими (ніж у футболі й мініфутболі) правилами впродовж певного часу потрібно домогтися якомога більшого взяття воріт суперника меншим (ніж у футболі й мініфутболі) за розміром м'ячем;

ходячий футбол – гра у футбол пішки;

шоубол (індор сокер, футбол у приміщенні) – один із різновидів футболу, популярний в Америці, у який грають на адаптованому хокейному (із бортами) майданчику зі штучним покриттям.

Хардбол – споріднена зі *страйкболом* та *пейнтболом* віськово-спортивна гра, у якій для розважальної стрільби використовують пневматичну зброю зі швидкістю кулі до 180 м/с.

Хокей із шайбою (хокей) – зимово-командний вид спорту, у якому на встановлених розмірів льодовому майданчику за певний час потрібно якнайбільше закинути шайб у ворота суперника, використовуючи для цього спеціальний інвентар – ключку. Розрізняють також:

інлайн-хокей – хокей на роликівих ковзанах;

настільний хокей – настільна гра двох учасників, яка моделює хокей із шайбою;

флорбол – різновид хокею, у який грають пластиковим м'ячем із тією ж метою – завдати ключкою точного удару у ворота суперника;

хокей із м'ячем (бенді) – спортивна зимова гра на льоду, але на відміну від звичайного хокею учасники матчу замість шайби застосовують м'яч; хокей на траві – спортивна гра з участю двох команд на спеціально розміченому полі за допомогою ключки та м'яча;

іще є *герлінг* – ірландський хокей на траві, різновид гельських ігор кельтського походження, у якій теж змагаються за допомогою ключок та м'яча й потрібно набрати більше за суперника очок і голів; також відомий *камогі* (камоджі) – жіночий варіант герлінга);

підводний хокей – різновид хокею, у якому команди змагаються під водою в басейні.

Хортинг – винайдений в Україні вид єдиноборства, що відзначається поєднанням в один комплекс елементів різних бойових мистецтв, системним набором дієвих прийомів самозахисту із застосуванням арсеналу тактичних дій при обороні та атаці на суперника.

Чарівність черв'яків (чарівники черв'яків, заклинання черв'яків) – популярне в Англії суперництво, яке полягає в намаганні виманити на поверхню площею 9 м² якомога більшої кількості черв'яків за певний відрізок часу.

Черлідинг (черліденг) – переважно жіночий вид спорту, у якому учасниці демонструють майстерність поєднання артистизму з танцювальними рухами та елементами акробатики й гімнастики.

Шахбокс – комбінований вид спорту, у якому 6 раундів (по 4 хвилини кожен) грають у *шахи* й 5 (по 2 хв. кожен) змагаються з *боксу*.

Шахи – одна з найпопулярніших у світі настільних ігор двох спортсменів за встановленими правилами на багатоклітковій дошці (шахівниці) спеціальними фігурами (шахами), у якій потрібно організувати шах королю (із відвертою йому загрозою) та з подальшим матом (без жодного можливого ходу названою фігурою). Відомі численні різновиди шахів:

військові шахи – шахи наосліп у яких гравці ходять навмання, що підвищує видовищність гри й фактично робить її непередбачуваною;

гра Бальбо – винайдений у 1974 році М. Бальбо варіант шахів, у якому використовують незвичної форми шахівницю та набір фігур зі звичайних шахів мінус один пішак;

китайські сянци – найпопулярніша в Китаї настільна гра, схожа до шахів, у якій головнокомандувачу потрібно поставити мат, використовуючи двох радників, два слони, двоє коней, дві тури, дві гармати та п'ять пішаків;

командні (ділові) – командний варіант шахів, у якому застосовують колективні обговорення та прийняття рішень щодо ходів фігурами;

комп'ютерні шахи – гра в шахи за допомогою комп'ютера;

крейзігаус – шахи, у яких побита фігура переходить до суперника.

мінішахи – шахи на зменшеній за розмірами шахівниці (часто з магнітною основою для кращої стійкості фігур);

німецькі (четверні) – гра в шахи вчотирьох (гравці навпроти – союзники) на спеціальній дошці чотирма різнокольоровими комплектами фігур;

піддавки – гра навпаки: коли потрібно якомога швидше «підставитися» (програти суперникові), а отже, у такий спосіб виграти;

чатуранга – давньоіндійська настільна стратегічна гра на основі шахів, сянцив та сьогі;

шахи-960 (шахи Фішера, випадкові шахи) – різновид шахів, запропонований Б. Фішером у 1996 році. У них на початку партії пішаки розташовані як у звичайних шахах, а позиції фігур на горизонталях 1 та 8 мають випадкове розташування (існує 960 можливих початкових позицій);

шахи на великих дошках (великі шахи) – звичайні шахи, але на збільшених шахівницях, іноді у вигляді мінімайданчика з великими фігурами;

шахи наосліп – варіант гри в шахи наосліп (не дивлячись на шахівницю або із зав'язаними очима);

шведські шахи (шведки) – одночасна гра в шахи двома парами гравців на двох дошках, у якій збиті фігури суперника передають напарникові;

японські шахи (сьогі) – місцевий аналог шахів у Японії, коли побиті фігури суперника гравець може використовувати для своїх потреб.

Відомі також інші різновиди шахів:

із різним контролем часу – із класичним контролем (60 або 120 хв. на гру кожному учасникові), *швидкі (армагеддон* – від 4 до 6 хв., із нічиєю на користь чорних, зате на хвилину більше часу додається білим; *бліц* – 10 і менше хвилин кожному гравцю на партію; *куля* – варіант бліцу із часовим контролем 1–3 хв. на кожную партію; *рапід* – більш ніж 10, однак менше 60 хв. кожному гравцю);

багатоходові шахи – прогресивні, більярдні;

історичні – згадана чатуранга, а ще: великі, візантійські, гала, магараджа, скахографічні шахи, четверні з фортецями, «Чотири пори року», цитадель, шатрандж, шахи Тамерлана тощо);

максішахи – великі шахи, *омега-шахи*, *шахи Капабланки* та інші;

мінішахи – антиклерикальні шахи, *кит-сьогі*, *мікросьогі*, *мінігексагональні шахи*, *мінісьогі*, *сьогі Джудкіна*, *торові сьогі тощо*;

шахи з незвичайними правилами (*природні*, *атомні*, *ґраткові...*) тощо.

Шахи – настільна гра двох спортсменів за встановленими правилами на багатоклітковій дошці рівноцінними фігурами-фішками (шашками), які ходять по діагоналі (із можливістю перестрибнути шашку суперника на вільне поле) та з метою повного знищення сил суперника. Є численні різновиди шашок. Зокрема:

англійські шашки (чекерс) – англійський варіант шашок на дошці 8x8 та по 12 шашок із кожного боку, але першими ходять чорні, шашка не може бити назад, а дамка (шашка, яка здобула право ходити на необмежену кількість кліток) переміщується тільки на одне поле;

бразильські шашки – гра в шашки на дошці 8x8 за міжнародними правилами та по 12 шашок у кожного гравця;

канадські шашки – гра на дошці 12x12 за близькими до правил міжнародних шашок;

міжнародні – так звані стоклітинкові шашки (гра на дошці 10x10);

піддавки – гра за міжнародними правилами на полі 12x12 або 8x8, зі зворотною для звичайних шашок метою – гравець має втратити всі свої шашки;

пул – популярний у США варіант гри за близькими до міжнародних правил на дошці 8x8 та по 12 шашок у кожного гравця без вимоги бити максимальну кількість шашок;

російські – поширена в країнах колишнього Радянського Союзу гра в шашки на дошці 8x8;

стовпові (багатоповерхові, китайські, колонні шашки, вежі, стовпи) – шашки за звичними правилами, але побиту шашку не вилучають, а забирають під ударну шашку);

шашки Ласкера – гра на ігровому полі 7x7 або на спеціальній дошці.

Шинті – розповсюджена в Шотландії та Англії командна гра з ключкою та м'ячем на траві; попередник *хокею із шайбою*, *хокею на траві* та *бенді*.

Шорттрек – зимовий олімпійський вид спорту у вигляді змагання з бігу на ковзанах на хокейному майданчику з одночасним стартом кількох ковзанярів.

*Примітка: терміни, які асоціюються з окремими видами спорту та різновидами змагань у них подані на основі відкритих джерел з Інтернету в алфавітному порядку за базовими словами; додатково у дужках наведено усталені в обігу та найпоширеніші або синонімічні назви. Ураховано види спорту, які спортивними є умовно або перебувають на стадії формування таких та мають підвидову класифікацію. Наведений перелік є загалом умовним і дискусійним, оскільки частина видів спорту мають перехресні зв'язки та можуть бути виділені в інший спосіб.

 ДЛЯ НОТАТОК

 ДЛЯ НОТАТОК

Науково-методичне видання

Спортивна журналістика

Володимир Юрійович Тарасюк

«Видавництво «Карпатська вежа»

ISBN 978-966-8269-80-6

Верстка і коректура: авторська.

Дизайн обкладинки: Юрій Тарасюк.

Віддруковано з готового ПДФ-файлу в друкарні: ПП «ІНВАЗОР»

Україна, Закарпатська обл., м. Ужгород, вул. Мукачівська, 20

Тел.: +380 50 372 03 75. E-mail: povch.roman@gmail.com

Підписано до друку 08.12.2022. Друк офсетний, формат 60x84/16

Гарнітура «Proxima Nova». Ум. друк. арк. 1,96

Замовлення № 12-15

Наклад: 100 прим.